15 ՅՈՒԼԻՍ 2000 ՇԱԲԱԹ 131 (2099)

Ազգ

Azg
armenian daily

Շախարավազի գինը բարձրացրին...

Օգտվելով մրգառատ այս եղանակին անուշեղեններ ու հյութեր պատրաստավորելու ազգաբնակչության ցույց տված ամենամյա աշխուժությունից, շարաշահ առեւտրականները, մեծածախ, նույնպես փոքրածախ, վերջին օրերին կտրուկ բարձրացրին շաքարավազի գինը շուկաներում եւ խանութներում: Ընդամենը 2 շաբաթ առաջ կիլոգրամը 180 դրամ արժող շաքարավազի փոքրածախ վաճառքի գինը երեկ արդեն թռցրել էին մինչեւ 260 դրամ:

Հազար անգամ ասվել է ազատ շուկա չի նշանակում անարխիա կամ կրոպոտուս: Հենց նման դեպքերում է անհրաժեշտ կառավարության ազդու միջամտությունը տնտեսական միջոցներով կարգավորելու շուկան: Այլապես ընչաքաղց մեր առեւտրականներն ամեն ինչ կանեն ազգաբնակչությանը ծնեռվա նախապատրաստություններից զրկելու համար:

ԴԱՏԱՇԱՐ

3 դասալիք զինվորներ սպանեցին 8 հոգու

Դասալիքներից մեկը վիրավոր է, մյուսները որոնվում են

Հուլիսի 13-ին N զորամասի ծառայողներ Յոլակ Մելքոնյանը, Արտակ Ալեքյանը եւ Գրիգոր Մադիլյանը զորամասից հափշտակելով ավտոմատ հրազեններ, դուրս են եկել զորամասից, կանգնեցրել Թալիշ գյուղի բնակիչ Շահեն Օհանյանի «Գազ 24» ավտոմեքենան, սպանել նրան եւ նրան ուղեկցող ծորա Դանիելյանին: Այնուհետեւ Մարտակերտի խճուղու ուղղությամբ մեքենան քշել: Ճանապարհին նրանց կանգնեցրել է ոստիկանական կարգախումբը, սակայն նրանք չեն ենթարկվել եւ շարունակել են մեքենան քշել: Ոստիկանները 2 հոգով, «Նիվա» ավտոմեքենայով հետապնդել են դասալիքներին: Չկարողանալով պահել կառավարումը, «Գազ 24» մեքենան կախվել է ժայռից: Երբ ոստիկանները մոտեցել են նրանց, 3 դասալիքները դուրս գալով վթարված մեքենայից, դարանակալ կրակ են բացել ոստիկանների վրա ու սպանել 2-ին: Ոճրագործները միեւնույն ժամանակ կրակ են բացել նաեւ այդ պահին պատահաբար անցնող զինվորական մեքենայի վրա, որից զոհվել են մեքենայում գտնվող ԶՈՒ երեք պայմանագրային զինծառայողներ եւ նրանցից մեկի 4 տարեկան երեխան: Տեղի իրավապահների ձեռնարկած միջոցառումների շնորհիվ դասալիքներից մեկը` Յոլակ Մելքոնյանը, վիրավոր վիճակում բռնվել է, մյուս երկուսը, հուլիսի 14-ի երեկոյան ունեցած տվյալներով, դեռեւս փախուստի մեջ են:

Երեկ ավելի ուշ ձեռնարկված օպերատիվ միջոցառումների շնորհիվ հայտնաբերվել է դասալիքների զենքը եւ զինամթերքը: Մինչեւ ուշ երեկոյան որոնումները շարունակվում էին: Վարդենիսի եւ Քաշաթաղի բնակիչներին զգոնության կոչ է արված:

Երեւանյան Բրոդվեյը

Երեկվա քաղաքապետարանի նիստը նվիրված էր արդիական կարեւորություն ունեցող մի հարցի` Հյուսիսային պողոտայի կառուցապատմանը: Ըստ Երեւանի քաղաքապետ Ալբերտ Բազեյանի, հարցի արդիականությունը կայանում է նրանում, որ Հյուսիսային պողոտան պետք է հանդիսանա կապող օղակ Երեւանի մշակութային եւ վարչական կենտրոնների միջեւ, այն է` Ազատության եւ Հանրապետության հրապարակների միջեւ:

Պողոտայի նախագծի հեղինակը Ալեքսանդր Թամանյանն է: Ըստ նախագծի, պողոտան պետք է ունենա 24 մետր լայնություն եւ 400 մետր երկարություն, իսկ շենքերի բարձրությունը չպետք է գերազանցի 25 մետրից: Պողոտան կունենա միայն հետիոտն երթեւեկություն: Նախատեսվում է, որ այն կհանդիսանա Երեւանի մշակութային եւ գործարար կենտրոնը, մի խոսքով` նման կլինի Նյույորքյան Բրոդվեյին:

Քաղաքապետարանի նիստին ներկա էր նաեւ արտաքին գործերի նախարար Վարդան Օսկանյանը: Պրն Օսկանյանը ողջունեց քաղաքապետարանի նախաձեռնությունը եւ առաջարկեց ստեղծել աշխատանքային խումբ, որը կզբաղվի ծրագրի կոմերցիոն մասով, մասնավորապես ինվեստիցիոն խնդիրներով:

ՏԱԹԵՎԻԿ ՇԱՀՈՒՆՅԱՆ

ԵՂԱՆԱԿ

«Նախավորիկս պաշտպանվեք այսօրվա ...արեւից, քանզի վաղն ավելի վատ շոգեր են սպասվում»

Առողջապահության նախարարությունը խորհուրդ է տալիս

ՌՈՒԲԻՆԱ ՊՈՎԼԱԹՅԱՆ

Այս տարվա աննախադեպ շոգ հուլիսը, որ այնքան անհանգստություն ու կիզիչ արեւ է «պարգեւում» հայաստանցիներիս, ըստ լուրերի` ավելի է ջերմանալու: Ընդ որում հուսահատեցնող գուշակություններ են անում ջերմաստիճանի բարձրության վերաբերյալ` 45, 50 աստիճան...

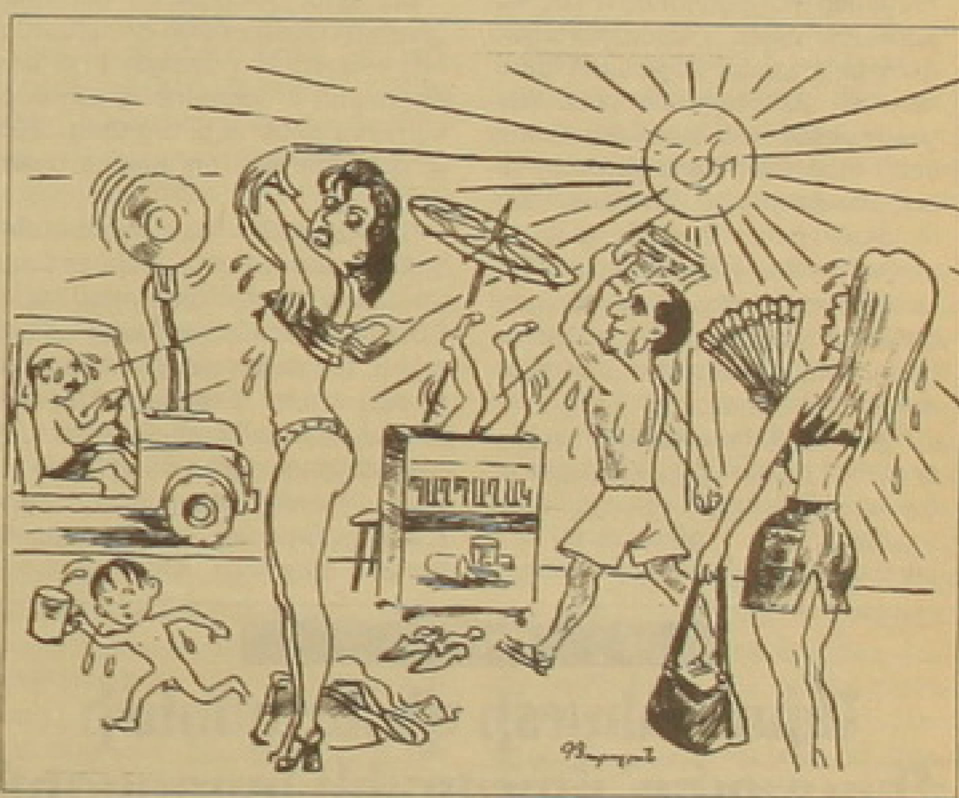

Ի վերջո, առողջապահության նախարարությունն էլ որոշեց արձագանքել շոգ ամառվա թեմային, որը բնակիչներիս ամենօրյա խոսակցությունների նյութն է: Հանրապետության գլխավոր համաճարակաբան պրն Դավիդյանցը, Երեւանի գլխավոր վարակաբան Ա. Ասոյանը, հիդրոօդերեւութաբանական վարչությունից Գ. Կոջոյանը, պետական բժշկական ինստիտուտի մանկաբուժության ու գինեկոլոգիայի ամբիոնների ներկայացուցիչները լրագրողների առջեւ հանդես եկան մի շարք խորհուրդներով, որոնք նախատեսված էին բնակչության համար: Եթե մարդը շոգից որեւէ հանգստավայր փախչելու հնարավորությունը չունի, ապա գոնե պետք է իմանա արեւի ներգործությունից պաշտպանվելու ամենատարրական կանոնները. սա էր ասուլիս հրավիրելու նպատակը:

Հիդրոօդերեւութաբանական վարչության ներկայացուցիչը սկզբից եւեթ արձանագրեց, որ անցյալ տարվա համեմատությամբ այս տարվա հուլիսն անհամեմատ ավելի շոգ է: Վերջին անգամ նման շոգ հուլիս եղել է 1986-ին, թեպետ այն ժամանակ ավելի շոգ էր` 42 աստիճան:

Տես ▶ էջ 3

Ամերիկահայերը վերապահումով են վերաբերվում Ջորջ Բուշի խոստումներին

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ, 14 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ամերիկահայերը, որոնց քվեները որոշակի կշիռ ունեն ընտրություններում, պարբերաբար նամակներ են ստանում Հանրապետական կուսակցությունից ԱՄՆ նախագահության թեկնածու Ջորջ Բուշից, որը խոստանում է. «եթե նախագահ դառնամ ամեն ինչ կանեմ, որ մեր պետությունը պատշաճ ձեւով ճանաչի հայ ժողովրդի դեմ դարասկզբին կատարված ողբերգությունը»: «Ազատություն» ռադիոկայանի հաղորդմամբ, ամերիկահայերը վերապահումով են վերաբերվում այդ խոստումներին, քանի որ Ջորջ Բուշը չի նշում, թե որտեղ է կատարվել այդ ողբերգությունը, եւ բացի այդ նրա հայրը 1988-ին նույնն էր խոստանում, ընտրվելուց հետո մոռացավ իր խոստումները: Սակայն, բոլոր դեպքերում, փաստում է «Կալիֆոռնիա կուրիեր» հայկական թերթը, «կրտսեր Բուշի դեպքում հիսունը հիսունի է. կամ կկատարի խոստումը, կամ` ոչ: Իսկ դեմոկրատների թեկնածու Ալբերտ Գորն ընդհանրապես ոչինչ չի խոստանում:

Իրանը ջերմությամբ է արձագանքում Մեղրիում իրականացվող ծրագրերին

Երեկ Իրանի արտգործնախարարի տեղակալ Մոհամադ Հոսեյն Ադելիին եւ նրա գլխավորած պատվիրակությանն ընդունել է վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանը: Ուշագրավ է իրանցի բարձրաստիճան դիվանագետի ջերմ հավանությունը, որ նա արտահայտել է Մեղրու տարածաշրջանում Հայաստանի կառավարության ձեռնարկած միջոցառումների կապակցությամբ: Պրն Ադելիի հավաստմամբ` իրականացվող ընդարձակ ծրագիրը հետաքրքրությամբ է ընդունվել Իրանում, արձագանքները շատ են հատկապես Իրանի գործարար շրջանակներում: Արդեն իսկ չի բացառվում իրանցի ներդնողների մասնակցությունը Մեղրիում իրականացվող ճանապարհների շինարարությանը, ենթակառուցվածքների բարելավմանն ու զբոսաշրջությանն առնչվող միջոցառումներին:

Իրան-Հայաստան գազամուղի դերը եւս կարեւորվել է երեկվա հանդիպման ընթացքում: Իրանի փոխարտգործնախարարը նշել է, որ իրանական հատվածի շինարարության համար պահանջվող միջոցներն արդեն հայթայթված են: Վարչապետ Ա. Մարգարյանն իր հերթին հեռանկարային է համարել Իրան-Հայաստան նավթամուղի եւ Մեղրիում նավթավերամշակման գործարանի կառուցման հնարավորությունը:

Իրանի արտգործնախարարի տեղակալին երեկ ընդունել է նաեւ ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը: Նմանապես, պրն Մոհամադ Հուսեյն Ադելին երեկ հանդիպել է արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանի հետ եւ քննարկել Հայաստան-Իրան հարաբերությունների զարգացման հեռանկարները:

Ա. Պ.

ՋՈՒՐԸ ՊՂՏՈՐՎԱԾ` ԲՈԲԻԿԱԾԱՆ

Նախագահ Քոչարյանի մարտի 31-ի հրամանագիրը եւ Կարսի աղմկահարույց միջադեպը

Կամ ինչո՞ւ է հայկական կողմն այդքան կարեւորում հայ-թուրքական հարաբերությունների հաստատումը

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը մարտի 31-ին ստորագրեց հրամանագիր «ՀՀ միասնական արտաքին քաղաքականության վարման գործում ՀՀ գործադիր իշխանության մարմինների գործունեությունը համակարգելու մասին» վերնագրով, որը տարբեր նախարարությունների ու գերատեսչությունների արտաքին քաղաքական, տնտեսական գործունեությունն ու կապերը ենթարկում էր ՀՀ արտգործնախարարության վերահսկողությանն ու համակարգմանը: Հրամանագրի ստորագրման պահից գործադիր տարբեր իշխանությունները իրենց միջազգային պաշտոնական այցերը, խորհրդատվությունները, բանակցությունները, օտարերկրյա պետությունների ու միջազգային կազմակերպություններին տրվող տեղեկությունները պետք է համաձայնեցնեն Հայաստանի արտգործնախարարության հետ:

Հունիսի 28-ին Կարսի աղմկահարույց միջադեպը չէր լինի, եթե նախագահ Քոչարյանի հրամանագիրը չանտեսվեր: Հիշեցնենք` Կարս-Գյումրի քաղաքների համագործակցության կենտրոնի անդամներ, Շիրակի փոխմարզպետ Վոլոդյա Առուշանյանը, Գյումրու փոխքաղաքապետ Լեւոն Խաչատրյանը, թատերային պալատի ղեկավար Հովհաննես Հովհաննիսյանը եւ թարգմանիչ Մուրադ Ասեյանը Կարսի քաղաքապետ, «Մայր հայրենիք» կուսակցության անդամ Նաիֆ Ալիբեյօղլու հրավերով հունիսի 27-ին Վրաստան տարածքով ժամանել էին Կարս` կովկասյան խաղաղության հարցին նվիրված համաժողովին մասնակցելու նպատակով: Սակայն ժամանման հաջորդ օրը Կարսի նահանգային անվտանգության վարչության փոխղեկավար Քյոքսալ Ավջըն պահանջել էր անհապաղ թողնել Թուրքիայի տարածքը` պատճառաբանելով պաշտոնական այցի հրավերի բացակայությամբ:

«Ազգի» հարցումին ի պատասխան` արդյոք Հայաստանի պատվիրակությունը չի՞ անտեսել նախագահ Քոչարյանի մարտի 31-ի հրամանագիրը, ՀՀ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչությունը տվեց հետեւյալ պարզաբանումը:

Տես ▶ էջ 3

ԲԱՆԱԿ

Ռազմական համագործակցությունը զարգանում է

Գեներալ Ալեքսեյ Տրեսյակովն ավարտում է ծառայությունը Հայաստանում

Ռուս-հայաստանյան ռազմական համագործակցության հետագա զարգացման հարցեր է քննարկում հինգշաբթի երեկոյան Երեւան ժամանած Ռուսաստանի Դաշնության գլխավոր սպայակույտի գլխավոր օպերատիվ վարչության պետ, գլխավոր սպայակույտի պետի առաջին տեղակալ գեներալ-գնդապետ Յուրի Բալուեւսկին:

Մեր ռազմական կապերը հաջողությամբ զարգանում են ՌԴ եւ Հայաստանի միջեւ ռազմավարական գործընկերության շրջանակներում, հայտնեց գեներալը մեզ տված հարցազրույցում: Նա մասնավորապես նշեց համատեղ զորավարժությունների, համատեղ այլ միջոցառումների անցկացման փաստը: Գեներալ-գնդապետ Յու. Բալուեւսկին կրկին հաստատեց, որ ռուս-հայաստանյան համագործակցությունը ռազմական բնագավառում ուղղված չէ երրորդ երկրների դեմ:

Իբրեւ զինվորական, ես միշտ ինչ-որ բանով բավարարված չեմ, շարունակեց գեներալը, որն, այնուամենայնիվ, բարձր է գնահատում երկկողմ ռազմական համագործակցության մակարդակը: Նա կարծիք հայտնեց, որ հարկավոր է էլ ավելի սերտորեն աշխատել մարտական համագործակցության կատարելագործման ուղղությամբ: Կարծում եմ, որ աշխատանքի ընթացքում մոտ օրերս մենք կհասնենք հետաքրքիր ու օգտակար մի շարք դիրքերի ռազմական համագործակցության բնագավառում, հայտարարեց Յու. Բալուեւսկին:

Սա նաեւ վերաբերում է Անդրկովկասում Ռուսաստանի զորախմբին, որի ստեղծումն ընթացել է իմ անմիջական մասնակցությամբ, հայտնեց գեներալը, որը մինչ 1995 թ. գլխավորել է զորախմբի սպայակույտը:

Ռուսաստանի ու Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունների միջեւ գոյություն ունի 2000 թ. համագործակցության պլան, եւ տվյալ այցը պետք է դիտարկել որպես հերթական քայլ այդ ծրագրի իրականացման գործում, իր հերթին հայտարարեց ՀՀ զինված ուժերի գլխավոր սպայակույտի պետ, պաշտպանության նախարարի առաջին տեղակալ գեներալ-լեյտենանտ Միխայիլ Հարությունյանը: Մեր հանդիպումների ընթացքում քննության կառնվեն տարբեր ուղղություններով ռազմական համագործակցության կոնկրետ հարցեր, նշեց նա: ՀՀ գլխավոր սպայակույտի պետը հիշեցրեց, որ իր տեղակալներից մեկը՝ օպերատիվ վարչության պետ գեներալ-մայոր Լեոնիդ Մարտիրոսովը հունվարին այցելել է Մոսկվա:

Գեներալ-գնդապետ Յուրի Բալուեւսկին հանդիպում ունեցավ ՀՀ պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանի հետ, տեսչական այցելություն կատարեց Հայաստանում տեղակայված ռուսաստանյան ռազմակայան:

Յու. Բալուեւսկին հայտնեց, որ ՀՀ-ում ՌԴ զինված ուժերի ղեկավարման մարտական կառավարման խմբի պետ, գեներալ-մայոր Ալեքսեյ Տրեսյակովը մոտ ժամանակներս ավարտում է իր 9-ամյա առաքելությունը Հայաստանում եւ նոր նշանակում է ստանալու Մոսկվայում:

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻԼՈՅԱՆ,
ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակից
«Ազգի» համար

ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ զինծառայողների ծնողներն մտահոգված են որդիների առողջական վիճակով

ԵՐԵՎԱՆ, 14 ՀՈՒԼԻՍ, ՄՆԱՐՔ: Հայ զինծառայողների ծնողներն ամենից շատ մտահոգված են իրենց որդիների առողջական վիճակով եւ զորամասերի հետ հեռախոսակապի բացակայությամբ: Այս հարցերն են բարձրացվել հայկական առաջին կորպուսի հրամանատար Լեւոն Երանոսյանի եւ սպայական կազմի հետ զինծառայողների ծնողների հուլիսի 14-ին կայացած հանդիպման ժամանակ:

Մոտ երկու ժամ տեւած հանդիպման ժամանակ ծնողները, մասնավորապես, ուշադրություն են դարձրել այն փաստին, որ շատերը բանակից վերադառնում են ոչ լավ առողջական վիճակում: Իր հերթին, հրամանատարը նշել է, որ այդ հարցը խիստ ուշադրության տակ կառնվի: Ավելին, զորացրումից հետո երեք ամսվա ընթացքում նախկին զինծառայողները ռազմական հաստատություններում կարող են բժշկական օգնություն ստանալ:

Հրամանատարական կազմի առաջ բարձրացվել է նաեւ զորամասերի հետ հեռախոսակապի առկայության հարցը: Ներկայիս ծանր սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի պատճառով ծնողների մեծամասնությունն ի վիճակի չէ այցելել իրենց որդիներին, իսկ նամակներն ուշ են տեղ հասնում: Հայկական առաջին կորպուսի հրամանատար Լեւոն Երանոսյանը նշել է, որ այդ հարցը ներկայումս գտնվում է քննարկման փուլում: Ավելին, որոշվում է 8 ամսյա ծառայությունից հետո զինծառայողներին 10 օր արձակուրդ տալու հարցը:

Ի դեպ, ծնողների մեծամասնությունն ուշադրություն է դարձրել նրան, որ իրենց որդիները գոհ են սննդից եւ համազգեստից: Չեն բողոքում նաեւ շարքային զինվորների նկատմամբ հրամանատարական կազմի վերաբերմունքից: Ծնողների մեծամասնությունը նշել է, որ իրենք համոզվել են, որ իրենց որդիները ապրում են նորմալ պայմաններում:

Ուշագրավ է, որ կորպուսի հրամանատարին ուղղված խնդրանքների մեծամասնությունը, մոտ 30, վերաբերել է իրենց որդիներին կարճ ժամկետով արձակուրդ հատկացնելուն: Գնդապետ Երանոսյանը խոստացել է կատարել այդ խնդրանքները:

Նոյեմբերին շահագործման կհանձնվի Պուշկինի թունելը

ԵՐԵՎԱՆ, 14 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Պուշկինի թունելում ավարտված են շինարարական աշխատանքների կեսից ավելին: Ներկայումս օբյեկտում կատարվում են շինարարության իրականացման մրցութային պայմանագրով նախատեսված բոլոր աշխատանքները, բացի ազդանշանային համակարգի տեղադրումից: «Նոյյան տապանի» թղթակցին հայտնելով այդ մասին՝ թունելում շինարարություն իրականացնող «Հայթունել» ԲԲԸ տնօրեն Հմայակ Հարությունյանը նշեց, որ առայժմ ծախսվել է 284 մլն. դրամ: Այս ամիս կկատարվի եւս 110 մլն. դրամի աշխատանք: Շինարարական աշխատանքների այս տեմպերի եւ կանոնավոր ֆինանսավորման դեպքում, տնօրենի խոսքերով, օբյեկտը հնարավոր կլինի շահագործման հանձնել ոչ թե նոյեմբերին, ինչպես նախատեսված է վերականգնման ժամանակացույցով, այլ ավելի վաղ: Նշենք, որ Պուշկինի թունելի վերականգնումը սկսվել է 1998 թ. հոկտեմբերին՝ ՀԲ եւ ՀՀ կառավարության կողմից կնքված համաձայնագրի շրջանակներում: «Հայթունել» ԲԲԸ ֆինանսական առաջարկը կազմել է 639 մլն. դրամ: Հայկական կողմի համաֆինանսավորումը կազմելու է 15%:

ՇԻՐԱԿ

Ազատամարտի վետերանների միությունը՝ մարզային կառույցով

«Ազատամարտի վետերանների միություն» հասարակական կազմակերպությունը ձեռնամուխ է եղել իր մարզային կառույցների ստեղծմանը: Անցած շաբաթվա վերջին Գյումրիի «Արագած» մարզա-մշակութային կենտրոնի դահլիճում տեղի ունեցավ Շիրակի մարզային կազմակերպության հիմնադիր ժողովը, որին մասնակցում էր միության նախագահ գեներալ-մայոր Արկադի Տեր-Թադեւոսյանը: Ժողովում ունեցած ելույթում ներկայացնելով իր ստեղծած կազմակերպության նպատակներն ու խնդիրները, որոնցից մեկը, թերեւս, ձերբազատումն է արցախյան հաղթանակը ոմանց կողմից միակողմանի սեփականելու փորձերից ու դրա զգացվող բացասական հետեւանքներից, լեգենդար զորահրամանատարն ընդգծեց հետեւյալը. Ղարաբաղում ձեռք բերված հաջողությունը հավասարապես պատկանում է ինչպես այնտեղ կռվողներին, այնպես էլ նույն ժամանակ թիկունքում գտնվածներին: Որովհետեւ չի կարող լինել հաղթանակ եւ հաջողություն առանց ճակատի ու թիկունքի միասնության: Իսկ այն, որ պատերազմում հաղթող երկիրը հայտնվել է այսպիսի ծանր սոցիալ-տնտեսական ու բարոյահոգեբանական իրավիճակում, դա, ըստ միության ղեկավարի, անօրինականության, օրենքի գերակայության բացակայության, «Մեր դեմ խաղ չկա» կարգախոսի կործանարար ազդեցության հետեւանք է:

Մենք, ասաց արցախյան ազատամարտի անվանի հերոսը, ցանկանում ենք անձնական օրինակով, հավատով ու ճշմարտությամբ ծառայել օրինականությանը, ուզում ենք վայր դնել զենքը, աշխատել: Մեր երկիրն, ըստ հռետորի, այնքան էլ աղքատ չէ. մենք եւ ունեցած մարդկանցով ենք հարուստ, եւ նյութական ու դրամական միջոցներ կան, որոնք սակայն կորչում են ամենքիս է հայտնի, թե ուր: Նորաստեղծ հասարակական կազմակերպությունը նաեւ պայքարելու է այդ ամենի դեմ, չնայած ընդհանուր առմամբ այն ստեղծված է ոչ թե «ընդդեմ», այլ «հանուն» սկզբունքով:

Արկադի Տեր-Թադեւոսյանը Գյումրու վիճակը բնորոշեց որպես հանրապետությունում ամենավատթարը եւ խոստացավ լինել գյումրեցիների կողքին:

«Ազատամարտի վետերանների միության» Շիրակի մարզային կազմակերպությանը, որի հիմնադիր ժողովում ու հաջորդած նիստում ընտրվեցին ղեկավար խորհուրդ եւ նախագահ (արցախյան պատերազմի մասնակից Սամվել Հովսեփյան), արդեն անդամագրվել է ավելի քան 300 մարդ: Ի դեպ, ըստ ընդունված կանոնադրության, այս միությանը կարող են անդամակցել ոչ միայն ազատամարտիկները, այլեւ 18 տարին լրացած ցանկացած ոք: Հուլիսի 11-ին հրավիրված Համուլի ասուլիսում մանրամասնելով կազմակերպության նպատակներն ու անելիքները, Սամվել Հովսեփյանը, խորհրդի անդամներ Վաղինակ Նիկոյանը, Կարինե Շիրակը նշեցին, որ իրենց խնդիրն է լինելու ամենից առաջ օգնել, սատարել ուշադրության ոլորտից դուրս մնացած ազատամարտի վետերաններին, նրանց եւ զոհված ազատամարտիկների ընտանիքներին: Միաժամանակ, կազմակերպությունն անտարբեր չի լինելու իրենց դիմած ցանկացած քաղաքացու հոգսերի ու խնդիրների հանդեպ:

Հասարակական կազմակերպության առաջին քայլերին աջակցել են եւ մարզպետարանը, եւ քաղաքապետարանը, իսկ քաղաքի թիվ 2 ՍՏԶ-ն տարածք է տրամադրել գրասենյակի համար:

ԳԵՂԱՄ ՄԱՐՏՕՅԱՆ

Թիվ 5 ընտրատարածքի ԱԺ պատգամավորի թեկնածու Կիմ Բալայանը դիմել է Սահմանադրական դատարան

ԵՐԵՎԱՆ, 14 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թիվ 5 ընտրատարածքի ԱԺ պատգամավորության թեկնածու, ՀԺԿ անդամ Կիմ Բալայանը հուլիսի 14-ին դիմել է ՀՀ Սահմանադրական դատարան՝ Երեւանի մարզային ընտրական հանձնաժողովի հուլիսի 11-ի որոշումը բեկանելու եւ տվյալ ընտրատարածքից իրեն ԱԺ պատգամավոր գրանցելու հայցով: Այս մասին տեղեկացրեց Կիմ Բալայանի նախընտրական շտաբի ղեկավար Գեղամ Մանուկյանը:

Հիշեցնենք, որ ՄԸՀ-ն անվավեր էր ճանաչել տվյալ ընտրատարածքում հուլիսի 9-ին կայացած վերաքվեարկությունը: Նման որոշման համար հիմք էր ընդունվել այն, որ 0061 տեղամասում 600 չօգտագործված եւ մարված քվեաթերթիկների հայտնաբերված պակասորդի պատճառով անճշտությունների չափը գերազանցել էր առավել ձայներ ստացած 2 թեկնածուների՝ Կիմ Բալայանի եւ Եղիա Շամշյանի ստացած քվեների տարբերությունը, ինչը, ըստ ՄԸՀ-ի, բացառում է ընտրված թեկնածուին պարզելու հնարավորությունը:

Դիմող կողմը իր պահանջը հիմնավորում է նրանով, որ մարված քվեաթերթիկներն անհետացել են քվեարկությունից ու արդյունքների ամփոփումից հետո, հետեւաբար դա որեւէ կերպ չէր կարող ազդել ընտրությունների արդյունքների վրա: Ըստ Գ. Մանուկյանի, այդպիսին է նաեւ ՀՀ գլխավոր դատախազության պետական շահերի պաշտպանության վարչության նախնական եզրակացությունը:

Վերոհիշյալ վարչության պետ Գեւորգ Դանիելյանից տեղեկացանք, որ հուլիսի 14-ի դրությամբ նյութերը նախապատրաստման փուլում են, եւ քվեաթերթիկների անհետանալու կապակցությամբ առայժմ քրեական գործ հարուցված չէ: Առաջիկա 1 շաբաթվա ընթացքում կավարտվի նյութերի նախապատրաստման փուլը: Քվեաթերթիկների հափշտակման մեջ կասկածվող անձի մեղքը հիմնավորվելու դեպքում կհարուցվի քրեական գործ: Նշենք, որ ընտրությունների կամ քվեարկության արդյունքները կեղծելու համար ՀՀ Քրեական օրենսգրքի 133 պրիմ 1 հոդվածով նախատեսվում է ազատազրկում 2-5 տարով:

ԼՂՀ խորհրդարանն առայժմ մեկ հոգով պակաս է

ԼՂՀ Գերագույն դատարանի սահմանադրական ատյանն իր անդրանիկ նիստում քննեց ԼՂՀ Ազգային ժողովի պատգամավորության թեկնածու Ռոլես Աղաջանյանի դիմումը՝ հունիսի 18-ին թիվ 4 ընտրատեղամասում մեծամասնական ընտրակարգով անցկացված քվեարկության արդյունքները վիճարկելու մասին:

Գործով ձեռք բերված փաստերից եւ վկաների ու կողմերի ցուցմունքներից ելնելով, սահմանադրական ատյանը բավարարեց Ռոլես Աղաջանյանի պահանջը եւ անվավեր ճանաչեց քվեարկության արդյունքները:

Համաձայն «Ընտրությունների մասին» ԼՂՀ օրենքի (հոդված 66, կետ՝ 9), առաջիկա 20 օրվա ընթացքում պետք է անցկացվի վերաքվեարկություն: Նախորդ քվեարկության ժամանակ զգալիորեն ավելի շատ ձայն վաստակած Սեյրան Հայրապետյանը ԼՂՀ խորհրդարանում իր տեղն ամրապնդելու համար պետք է անցնի փորձության եւս մի փուլ: Այս անգամ թերեւս իր համար ավելի դժվար հոգեբանական իրավիճակում:

ՆԵՐՍԵՍ ԱՐՇԱԿՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

Առանց մեկնաբանությունների

Ադրբեջանական «Զերկալո» օրաթերթն իր հուլիսի 13-ի, ապա հուլիսի 14-ի համարում «Ֆիզուլու շրջանում սկսվեց ականազերծումը» վերնագրով մի տեղեկատվություն է հրապարակել, ուր մասնավորապես նշվում է. «Այսօր Ֆիզուլու շրջանի Հորադիզ ավանում ադրբեջանցի սակրավորներն առաջին անգամ սկսեցին ականազերծել հայկական ուժերի կողմից գրավված տարածքները: Ադրբեջանի ականազերծման ազգային գործակալության տնօրեն Իլյաս Բաղալովն ասում է, որ Ֆիզուլու շրջանում արտասահմանյան փորձագետների ուղեկցությամբ 32 ադրբեջանցի սակրավորներ շարունակելու են ականազերծման աշխատանքները»:

Մեր կողմից հավելենք, որ հուլիսի 13-ին եւ հուլիսի 14-ին Հորադիզ ավանը եւ Ֆիզուլու շրջանը շարունակում էր մնալ հայկական ուժերի վերահսկողության տակ: Հակառակը հաստատող տեղեկատվություն մենք չունենք:

Թ. Հ.

Հերքում

Մեր թերթի հուլիսի 13-ի համարի 2-րդ էջում, «Պղտոր ջրում» վերնագրված մանրապատումներից առաջինը, «Ո՞վ է նա, ո՞վ է նա...» ենթավերնագրով, պրն Այդին Մորիկյանի վերաբերյալ բովանդակում է իրականությանն ամենեւին չհամապատասխանող պնդումներ, որոնց համար հայցում ենք պրն Մորիկյանի եւ մեր ընթերցողների ներողամտությունը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 8 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

Նոյյան տապանը միակ նավը չէ Արարատի վրա

Սա է դեսպան Աշոտ Մելիք-Շահնազարյանի վարկածը: Կհաստատվի՞ դա լեռնագնացների միջազգային խմբի Արարատ բարձրանալուց հետո: Ի դեպ, խմբի կազմում են մեր 10 հայրենակիցներ

Արարատի եւ Նոյյան տապանի հետ կապված բոլոր պատմությունները ունեն մեկ ընդհանուր թերություն: Դրանք հիմնված են Հին կտակարանի նախատեսված աքսիոմի վրա: Արարատը հիասքանչ է, քանի որ աստվածաշնչյան լեռ է, իսկ Նոյյան տապանը եզակի է, քանի որ միայն Նոյին տեսիլք երեւաց, եւ միայն նա նավ կառուցեց:

Այս պնդումները քննության առնենք ոչ միայն աստվածաշնչյան, այլեւ ողջամտության դիրքերից, թեեւ դրանց միջեւ առանձնակի հակասություններ չկան թեկուզ այն պատճառով, որ Աստվածաշնչում արտացոլված են պատմական իրադարձություններ: Եվ, այնուամենայնիվ...

Նախ՝ Արարատի հանրահայտ գեղեցկության մասին: Ոչ ոք չի կասկածում, որ Արարատը հիասքանչ է: Սակայն մասնագետների եւ հասարակ մարդկանց բացարձակ մեծամասնությունը հակված է Արարատի հուզիչ գեղեցկությունը բացատրել լոկ նրանով, որ դա աստվածաշնչյան լեռ է:

Ընդսմին քչերն են խորհում այն մասին, որ ի տարբերություն մյուս նշանավոր գագաթների, Արարատը երկնքում ուրվագծվում է գրեթե իր ողջ վիթխարիությամբ՝ ստորոտից մինչեւ կատարը: Արարատի գագաթը 4000 մետր է բաժանում ստորոտից, որի բարձրությունը հազիվ 1 կմ է:

Նույնիսկ աշխարհի ամենաբարձր լեռնագագաթը՝ հանրահայտ Ջոմոլունգման, որը ծովի մակերեւույթից գրեթե 9 հազար մետր բարձր է, գեղեցկությամբ զիջում է Արարատին: Պատճառն այն է, որ նա շրջակա լեռներից բարձր է ընդամենը... 2 կմ:

Գրեթե 4,5 հազ. տարի առաջ Արարատի լանջերին իջած Նոյյան տապանի մասին անչափ շատ է գրվել եւ ասվել: Հայտնի է, որ տապանը կանգ է առել իր 7-ամսյա ոդիսականի 17-րդ օրը տոկալով 40-օրյա ջրհեղեղին եւ նավարկելով եւս 150 օր, մինչեւ ջուրն իջնի: Հայտնի է, որ տարբեր տարիների՝ 1905-ից մինչեւ 1989 թթ., տապանը քանիցս տեսել են ծովի մակերեւույթից մոտ 4300 մետր բարձրության վրա գտնվող լեռնային լճի ափին, Ակոռի կիրճից դեպի աջ, գագաթից հորիզոնական ուղղությամբ 2000 մետր հեռավորության վրա: Հայտնի են նաեւ դրա ճշգրիտ կոորդինատները. հյուսիսային լայնության 39 աստիճան 42 րոպե 10 վայրկյան եւ արեւելյան երկայնության 44 աստիճան 16 րոպե 30 վայրկյան:

Հին կտակարանի եւ թուրք զինվորականների առաջին անգամ կատարած չափումների, ապա ամերիկյան օդանավերից իրականացված հատուկ տեսագիր օդային նկարահանումների շնորհիվ ոմանց բախտ վիճակվեց անձամբ տեսնել կամ շոշափել Նոյյան տապանը եւ նույնիսկ «ի հիշատակ» պոկել ծփնուց պատրաստված իրանի քարացած բեկոր: Այսօր հայտնի են նավի չափերը: երկարությունը 157-168 մետր է, լայնությունը՝ 26-35 մետր, իսկ բարձրությունը՝ մոտ 16 մետր, ինչը ընդհանուր առմամբ համընկնում է Աստվածաշնչի տվյալներին: Հայտնի է նաեւ, որ հետագայում տեղի ունեցած մի քանի երկրաշարժերի հետեւանքով Նոյյան տապանը կիսվել է: Վերջապես հայտնի է, որ վերջին տարիներին մեր մոլորակի ջերմացման պատճառով ստեղծվեցին հարմար պայմաններ, որոնք թույլ տվեցին «գտնել» այն: Ընթացիկ շոգ ամառը անչափ հարմար ժամանակ է երկարատեւ որոնումներն ավարտելու համար: Գուցե դա ի վերուստ մարդկությանն ուղարկված նախանշան է Քրիստոսի ծննդյան 2000-ամյակի առթիվ:

Շատ ենք ուզում հուսալ, որ ներկայիս արշավախումբը, որի կազմում կան նաեւ հայեր, ոչ միայն կհասնի գագաթին, այլեւ կհաստատի այն ամենը, ինչը մեզ արդեն հայտնի է Աստվածաշնչից:

Այս պատմության մեջ կա մի անհարթություն, որը քանիցս փակուղի է մտցրել գիտնականներին: Տապանի գտնվելու վայրի եւ մանավանդ դրա չափերի վերաբերյալ որոշ հետազոտողների հաղորդած տվյալները միշտ չէ, որ համընկել են տապանին առնչվող տարածված տեղեկություններին: Պաշտոնական հաշվետվություններում եւ մամուլում քանիցս հասկանալի տարակուսանք է արտահայտվել. ի՞նչ են գտել հետազոտողները, եթե նրանց գտածոները չեն համապատասխանում Նոյյան տապանի չափերին եւ կոորդինատներին:

Իմ կարծիքով, դրա բացատրությունը պարզ է եւ թելադրված է ողջամտությամբ: Այն հեռավոր ժամանակներում ջրհեղեղ, անկասկած, եղել է: Բարձրյալի խորհրդով կամ իր ինտուիցիայի, կամ էլ գիտելիքների շնորհիվ Նոյը սկսեց տապան կառուցել ջրհեղեղից շատ առաջ: Բայց նրա շուրջն ապրում էին նաեւ ուրիշ մարդիկ: Նրանք նույնպես կառուցում էին նավեր եւ դրանցից օգտվում էին ձկնորսության նպատակով, դարձյալ համաշխարհային ջրհեղեղից շատ առաջ: Եվ երբ հորդառատ անձրեւներ սկսվեցին, մարդիկ, անկասկած, օգտագործեցին ձեռքի տակ եղած նավարկության միջոցները, հուսահատորեն պայքարելով հանուն կյանքի:

Իսկ սա նշանակում է, որ Նոյյան տապանից բացի եղել են նաեւ ուրիշ նավեր, գուցե նույնիսկ մի ամբողջ նավատորմիղ, որը ջրհեղեղից հետո ապաստան է գտել Արարատի լանջերին: Այդ նավերը չափերով ավելի փոքր էին: Դրանք հայտնաբերելն ավելի դժվար է, բայց դրանք կան: Հենց դրանց մնացորդներն են գտել Նոյյան տապանի որոշ «որսորդներ», եւ հենց դրանց չափերը չեն համընկել մեր նախահոր կառուցած գլխավոր նավի չափերին:

Այս օրերին ամենից տանջալի սպասման մեջ ենք: Արշավախումբը, հասնելով աստվածաշնչյան Արարատի գագաթին, թերեւս կտա նաեւ այս վարկածի պատասխանը: Բայց եթե վարկածը չհաստատվի այս անգամ, ես չեմ կորցնի դրա հանդեպ իմ անխախտ հավատը: Վերջինիս երաշխիքն աստվածաշնչյան պատմության իրողություններն են եւ ողջամտությունը:

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ

«Հնարավորինս պաշտպանվենք այսօրվա ...արեւից, քանզի վաղն ավելի վատ շոգեր են սպասվում»

Սկիզբը էջ 1

Այս տարվա հուլիսին ջերմաստիճանն աճելու միտումը սկսեց արդեն իսկ բավականին բարձր 36 աստիճանից, իսկ ներկայումս կայունորեն պահպանվում է 38,4 ցուցանիշը: Սակայն, ինչպես տեղեկացանք, էլ ավելի ուժգին շոգն անխուսափելի է, որովհետեւ հուլիսի 16-18-ը ջերմաստիճանը հասնելու է 40-ի (թերեւս, նույնիսկ ավելի բարձրանա): Սա ընդամենը հուլիսի կեսերին, իսկ թե ինչ է սպասվում հետագայում, գերադասելի է չմտածել...

Քաղաքի գլխավոր վարակաբանն իր խոսքն անմիջապես սկսեց խորհուրդներից: Նախ՝ յուրաքանչյուր բնակիչ օրվա ընթացքում պիտի ընդունի 1,5-2 լ հեղուկ. պետք չէ վախենալ հեղուկի մեծ քանակությունից, ծարավը պիտի անպայման հագեցվի: Բոլոր բժիշկներն էլ միաձայն նշեցին, որ գերադասելի է խմել թան չխուսափելով դրանում բավարար չափով աղ օգտագործելուց: Կերակրատեսակների առումով անհրաժեշտ է հնարավորինս խուսափել տապակած ու ճարպոտ ուտեստներից, կծու թխվածքներից, այն ամենից, ինչն առանց այդ էլ դժվարամարս է, իսկ շոգի պատճառով ավելի դժվարամարս է դառնում: Խորհուրդ է տրվում սնվել գլխավորապես մրգերով ու բանջարեղենով: Ֆիզիկական ծանրաբեռնվածությունն, ըստ բժիշկների, պիտի նվազագույնի հասցվի: Հատկապես ժամը 11-17-ն ընկած ժամանակահատվածում, երբ արեւի ճառագայթման ուժը գտնվում է բարձրակետին, տնից դուրս գալն առավել վտանգավոր է:

Բժշկական ինստիտուտի դասախոսներ Գ. Ավագյանն ու Ս. Ինջիկյանն անդրադարձան արեւի ճառագայթման հանդեպ ամենախոցելիներին՝ հղի կանանց ու երեխաներին: Առաջիններին խորհուրդ է տրվում կրել միայն բամբակյա, թեթեւ զգեստներ, ֆիզիկական ծանրաբեռնվածությունը ժամը 11-ից հետո դադարեցնել, երեկոները զբոսնել: Չնայած որոշ բժիշկների խորհուրդներին՝ փոքր քանակությամբ հեղուկ ընդունելու վերաբերյալ, ընդհակառակը, պետք չէ հեղուկից խուսափել. պտղի վրա բացասաբար չի անդրադառնա:

Երեխաների հարցն, իհարկե, ավելի բարդ է, քանի որ նրանք համառորեն օգտվում են քաղաքային բացօթյա լողավազաններից, որոնցում գիշերները լող են տալիս թափառական շները: Պրն Դավիդյանցը նշեց, որ բոլոր նախազգուշացումներն ապարդյուն են անցել, եւ իրենք ճարահատյալ դիմել են քաղաքապետարանի օգնությանը, որպեսզի այդ լողավազանների ջուրն ավելի հաճախակի քլորացվի: Եվս մի խորհուրդ ծնողներին՝ փողոցից ոչ մի դեպքում պետք չէ ուտելիք գնել երեխաների համար, այսպիսի եղանակին առավել քան վտանգավոր է արեւի տակ, բաց օդում շարված, կասկածելի թարմության ուտեստներով սնվելը: Առհասարակ բժիշկներն իրենց մասնագիտական աջակցությունը հայտնեցին քաղաքապետի որոշմանը՝ փողոցային առեւտուրն արգելելու վերաբերյալ, չստուգված սննդամթերքի վաճառքը, այն էլ՝ նման շոգին, համաճարակային տարբեր հիվանդությունների Հայաստան ներմուծվելու պատճառ կարող է դառնալ:

Այնուամենայնիվ, բժիշկների հավաստմամբ, տագնապահարույց տապը չի նպաստել աղիքային սուր վարակիչ հիվանդությունների աճին, հիշեցնենք, որ այս տարվա ապրիլից սկսած դրանց թիվը նվազել էր: Խոլերայի վարակից խուսափելու համար խստորեն վերահսկվում է խմելու ջուրը: Տապն, ըստ ամենայնի, փոքր չափով է անդրադարձել նաեւ այլ հիվանդությունների վիճակագրական ցուցանիշին: Նախորդ տարվա հունիսից հուլիսն ընկած ժամանակամիջոցում շտապօգնության կայանները ստացել են գրեթե նույնքան կանչ, որքան եւ այս տարի. առանձնապես չի փոփոխվել սրտանոթային հիվանդությունների, ինֆարկտի դեպքերի ցուցանիշը, ինչն ինքնին մխիթարում է:

Իսկ ամենավերջին խորհուրդը, որին միանում ենք եւ մենք, հետեւյալն է. եթե հնարավորություն ունեք, անպայման մեկնեք զով վայրեր, քանի որ առջեւում օգոստոսն է՝ իր վայրի արեւով: «Եվ բարեխառն գոտիներից հյուրեր մի ընդունեք, ասացին բժիշկները, նրանք հաստատ չեն դիմանա հայաստանյան արեւին»:

Նախագահ Քոչարյանի մարտի 31-ի հրամանագիրը եւ Կարսի աղմկահարույց միջադեպը

Սկիզբը տես էջ 1

«Չնայած այն հանգամանքին, որ Կարս-Գյումրի երկխոսության կողմերը չէին ներկայացնում համապատասխանաբար Թուրքիայի եւ Հայաստանի ազգային կառավարությունները՝ գործադիր իշխանության մարմինները, այլ ներկայացնում էին տեղական ինքնակառավարման մարմինները, Հայաստանի արտգործնախարարը մշտապես տեղյակ է եղել եւ հետեւել է այդ գործընթացին»:

Կարս եւ Գյումրի քաղաքների եղբայրացման պայմանագիրը ստորագրվել է 1999 թ. սեպտեմբերին, Հայաստանի արտգործնախարարությունը ի սկզբանե ողջունել է երկու քաղաքների տեղական իշխանության մարմինների համագործակցությունը: Հայ-թուրքական պաշտոնական միջկառավարական երկխոսություն գոյություն չունի, եւ Հայաստանի արտաքին գերատեսչությունը կարծում է, թե Կարս-Գյումրի երկխոսությունը կարող էր միջկառավարական երկխոսության յուրահատուկ մոդել հանդիսանալ: Այնպիսի տպավորություն է ստեղծվում, թե հայ-թուրքական դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու գործում շահագրգիռ է միայն հայկական կողմը: Եթե երկխոսություն սկսելու համար Թուրքիան շահագրգռված լիներ, ապա Կարսի միջադեպը չէր լինի: **«Ազգը»** երեկվա համարում գրել էր, որ «Հայաստանի հետ հարաբերությունների կարգավորումը Թուրքիայի շահերից է բխում: Ուրեմն դա առաջին հերթին Թուրքիային է անհրաժեշտ եւ ոչ Հայաստանին»:

ԱԳՆ-ի մի փորձագետ, որ ցանկացավ անհայտ մնալ, **«Ազգին»** տեղեկացրեց, թե պաշտոնական Անկարան դեմ է, այսօր պատրաստ չէ Հայաստանի հետ հարաբերություններ հաստատել: Ընդհանրապես, ըստ փորձագետի, Թուրքիայում հասարակական կարծիքը Հայաստանի հետ միանշանակ չէ: Հայ-թուրքական հարաբերությունների հաստատմանը, սահմանների բացմանը միանշանակ կողմ են երկրի արեւելյան մարզերի իշխանությունները, գործարարները, քաղաքական ուժերից դեմոկրատները, մասամբ մամուլը: Դեմ են զինվորականները, որոնց դերը երկրի կառավարման գործում՝ ներքին քաղաքականություն, արտաքին քաղաքականություն, մեծ ազդեցիկ է: Ի տարբերություն Թուրքիայի, Հայաստանում իշխանություններն են առավել շահագրգռված հայ-թուրքական հարաբերությունների հաստատմամբ: Դեռ վարչապետ Վազգեն Սարգսյանը Վաշինգտոն կատարած իր այցի ընթացքում խնդրեց ամերիկյան կողմին միջնորդել հայ-թուրքական հարաբերություններ հաստատելու գործում: Պաշտոնական Վաշինգտոնը որպես սկիզբ առաջարկեց Անկարայում եւ Երեւանում բացել տեղեկատվական կենտրոններ: Մինչ օրս գործը տեղից չի շարժվում, քանի որ Թուրքիան չի ցանկանում Հայաստանի հետ որեւէ հարաբերություններ հաստատելու մասին խոսել, քանի դեռ հայերը չեն հրաժարվել ցեղասպանության թեման արծարծելուց, չեն ազատել Ադրբեջանից գրաված տարածքները, չեն ճանաչել Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությունը: Այնպիսի միտումներ են նկատվում, թե Հայաստանի իշխանությունների համար Ցեղասպանության ճանաչման հարցը հայ-թուրքական հարաբերություններ հաստատելու առումով այնքան էլ առաջնային չէ: Իրավ, նախագահ Քոչարյանը դեռ երկու տարի առաջ ՄԱԿ-ի ամբիոնից հայտարարեց, որ Ցեղասպանության ճանաչումը կարեւոր է Հայաստան-Թուրքիա հարաբերություններում: Սակայն հետագայում արտգործնախարար Օսկանյանը մի քանի անգամ հարցազրույցներում շեշտեց, թե ցեղասպանությունն այնուամենայնիվ նախապայման չէ: Մենք հակված ենք կարծելու, որ երկրի արտգործնախարարն արտահայտում է նախագահի տեսակետները:

Հայ-թուրքական հարաբերություններ չեն հաստատվում ոչ թե այն պատճառով, որ մենք նախապայմաններ ենք դնում, այլ, որ Թուրքիան է դնում նախապայմաններ: Մոռացե՞լ ենք, թե ժամանակին Թուրքիայի նախագահ Օզալն ինչ էր ասում, դեռ մի քանի շաբաթ առաջ ինչ էր ասում նախագահ Դեմիրելը. «Երեք-հինգ ղուրուշով Ադրբեջանը չենք ծախի»: Նույնը կկրկնի նոր նախագահ Սեզերը:

Հայաստանի իշխանություններն անուղղակի ակնարկներ են անում, թե Հայաստան-Թուրքիա հարաբերությունների հաստատումով մենք տնտեսության բնագավառում կգտնվենք շահեկան վիճակում: Այդպես չէ. տնտեսական առումով Հայաստանը կտուժի, չենք ունենա թուրքական շուկայում լայն սպառման ապրանքներ (մեր ունեցած գունավոր մետաղը վաղուց ենք սպառել), հակառակը թուրքական անորակ, էժան եւ անորոշ բաղադրության ապրանքները կողողեն Հայաստանի շուկան: Թող ոչ ոք չկասկածի դրանում: Ճիշտ է, հայ-թուրքական դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատված չեն, բայց հաստատված են տնտեսական հարաբերություններ: Հայ-թուրքական տնտեսական հարաբերություններն սկսվում են Սադախլոյից: Միջնորդավորված թուրքական ապրանքները ներխուժում են Հայաստան: Կարո՞ղ ենք մասնանշել հայրենական արտադրության մի ապրանքատեսակ, որը կրկին միջնորդավորված հասնում եւ սպառվում է Թուրքիայում:

Մի քանի լումայի ակնկալիքով Հայաստանն իրավունք չունի մոռացության մատնել նախնիների ողբերգական հիշատակը: Եթե նույնիսկ հարցը բարոյականից տեղափոխենք քաղաքական հարթություն, ապա Հայաստանը շատ բան կկորցնի:

Անդրադարձ

«Ազգ» օրաթերթի հունիսի 24-ի համարում տպագրված «Աստվածապաշտի կադրային բանկում՝ «Լիժնիկ Մոսոն», Բուշիկն ու «Մորքուր Սամվելը», կամ ինչ է ստացվում, երբ 15 հազար ձայնով են քաղաքապետ ընտրվում» վերտառությամբ քննադատական հոդվածը՝ նվիրված Գյումրու քաղաքապետ Վարդան Ղուկասյանի կադրային քաղաքականությանը, ինչպես նաեւ Շիրակի մարզպետ Ֆելիքս Փիրումյանի աշխատանքին, լայն արձագանք ստացավ: Ոմանք ողջունեցին «Ազգի» մտահղացումը՝ պարզ խոսել Հայաստանի «հայրաքաղաքում» տիրող բարքի ու վարքից ու սրանով իսկ հուշել իշխանություններին, որ միայն ֆինանսավորմամբ ու բնակարանային շինարարությամբ «աղետի գոտի» հասկացությունից չես ձերբազատվի... Սակայն տեղի իշխանությունները այլ պատկեր դրսեւորեցին: Մասնավորապես Շիրակի մարզպետ պրն Փիրումյանը հանդես եկավ հատուկ հայտարարությամբ, ուր որեւէ փաստ ու փաստարկ չբերելով, գնահատեց «մամուլի որոշ հրապարակումները որպես անձնական շահարկումների անթույլատրելի միտում» («Կումայրի» շաբաթաթերթ, թիվ 26): Ի դեպ, եւ շաբաթաթերթը արձագանքեց՝ նշելով, որ հոդվածը «լայն քննարկումների տեղիք է տվել հասարակության շրջանում եւ արդարեւ»: Սակայն ըստ խմբագրակազմի, «ամեն բան իր տեղը կընկներ, եթե հրապարակումը կրեր ոչ «Մի խումբ ընկերներ» ստորագրությունը: Այդ պարագայում ընթերցողը հնարավորություն կունենար դատելու ոչ միայն փաստերի, այլեւ դրանք հրապարակ հանողի իրական շարժառիթների մասին»:

Մեզ անհասկանալի է նման դիրքորոշումը: Մի՞թե կարեւոր է, ով է ասել, երբ ասվածը ճշմարտացի է: Գուցե նման հիվանդագին միտո՞ւմը դրդեց հրապարակման հեղինակներին անանուն հանդես գալ:

Իսկ որ հետապնդումների ու բարոյական հաշվեհարդարի մթնոլորտը բնավ էլ մտացածին չէ, ապացուցում է ոչ միայն մարզպետի ու խմբագրակազմի հայտարարությունների ուղղվածությունը, այլեւ Գյումրու քաղաքապետարանի լրատվական ծառայության գերծավալուն նամակ-հերքումը (10 մեքենագիր էջ) ուղղված «Ազգին»:

Ի միջիայլոց, նամակը անանուն է, ոչ գրանցում ունի, ոչ ամսաթիվ ու ոչ էլ ստորագրություն: Հավատ ներշնչողը միայն քաղաքապետարանի կնիքն է, ինչը եւս մեկ անգամ ապացուցում է քաղաքապետարանի աշխատաոճի տխուր մակարդակը: Ինչեւէ:

Կրկին պնդենք, որ «մի խումբ ընկերները թաքցնելով անունները» երեւի թե ճիշտ են վարվել: Նամակի վերնագիրը միայն ինչ ասես արժե. «Դիակապտողների վերջը, կամ ինչ է պատահում, երբ կերակրատաշտից զրկվում են»: Լրատվական ծառայության ներողամտությունը հայցելով, հրաժարվեցինք «Դիակապտողների» մեծածավալ «մահախոսականի» վերատպումից, որը, բացի նյարդային բառախաղից ու լուտանքներից, այլ բան չի պարունակում, ու խնայելով էջի տարածքը, գերադասեցինք անցնել «Ազգում» տպագրվածի բուն հակափաստարկներին:

Ինչպես հայտնում է լրատվական ծառայությունը, **«Հոդվածում հիշատակված Գյումրու ազգաբնակչության թիվը՝ 211 հազար, հավի ծիծաղն է շարժում եւ ընթերցողի վրա ազդելու համար է: Ընտրողների ցուցակային թիվը եղել է 113.472 մարդ, մասնակիցների թիվը՝ 46777 (41 տոկոս եւ ամենաբարձր մասնակցություն վերջին երկու ընտրություններում): Վարդան Ղուկասյանը հավաքել է 14.355 ձայն (30,6 %), Ս. Մարգարյանը՝ 11.950 ձայն (24,5 %), Սուքիաս Ավետիսյանը՝ 9.885 ձայն (21,1 %), Միհայել Վարդանյանը՝ 8.572 ձայն (18,3 %)»:**

«Ըստ օրենքի՝ աշխատակազմի ձեւավորումը քաղաքապետի միանձնյա իրավասությունն է, որն իրականացնելիս նա ազատվեց ցածր վարկանիշի, քաղաքի բնակիչների աչքում վարկաբեկված կամ իր սկզբունքների հետ անհամատեղելի անձանցից, որովհետեւ ընտրարշավի ժամանակ տեղի ունեցած հանդիպումներում ժողովուրդը պահանջում էր «ախտահանել» քաղաքապետարանը՝ պահակից մինչեւ քաղաքապետի տեղակալը ազատել աշխատանքից»:

«Քաղաքապետի տեղակալ, Գյումրու նախկին քաղաքապետ Կ. Համբարձումյանը պաշտոնավարել է 1989 թ. մարտից մինչեւ 1992 թ. նոյեմբերը: Համատարած հհշականացման պայմաններում հհշական չէր եւ գործկոմի կազմում ոչ մի հհշականի չէր ընդգրկել: Հանրապետության հհշական ղեկավարները ոչ միայն չէին օգնում, այլեւ ամեն քայլափոխի ոտք էին գցում, որի վերջին ակորդը եղավ հարձակումը քաղսովետի գործկոմի շենքի վրա: Ում կողմից էր այն կազմակերպված՝ գիտեն բոլոր գյումրեցիները:

Կ. Համբարձումյանին փոխարինած եւ այժմ քաղաքապետի խորհրդական աշխատող Լյովա Ադամյանը եւս անհաճո էր իշխանություններին: Նրան դաշելու բուն պատճառն այն էր, որ նրա ղեկավարած Գյումրու պատգամավորների քաղխորհուրդը միակն էր Հայաստանում, որ հավանություն չտվեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի չափերով ձեւված ներկայիս Սահմանադրությանը, իսկ ինքը ՀՀ նախագահին ու կառավարությանը պարբերաբար հիշեցնում էր աղետի գոտում հատկացված 62 մլն դոլարը մսխելու մասին:

Աշխատակազմի քարտուղար Լեւոն Խաչատրյանի մասին. գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, մի շարք գիտական աշխատությունների հեղինակ: 1982 թվականին Գիտությունների ազգային ակադեմիայի փիլիսոփայության եւ իրավունքի ինստիտուտից տեղափոխվել է ՀՊՃՀ Գյումրու մասնաճյուղ: Ակադեմիական տիպի գիտնականը չէր կարող հաշտվել այն մեթոդների հետ, որոնցով գործում էր մասնաճյուղի նախկին ղեկավարությունը: Սակայն անգլիական առածն ասում է. «Ննջեցյալների մասին կամ լավը, կամ՝ ոչինչ»: Միայն նշենք, որ երբ կազմակերպվեց նրա չվերընտրվելը, դրա հետ չհամաձայնվեց նույնիսկ այն ժամանակվա կոմկուսի քաղկոմը: Այնպես որ «մի խումբ ընկերներ», հոգիներիդ վրա նոր մեղք մի առեք: Գյումրիում բոլորը շատ լավ գիտեն, թե ով ով է:

Գյումրեցիների ժպիտն է առաջացնում այն պնդումը, որ «Կոլի Միշան»՝ Միշա Մովսիսյանը, կարող էր գումարներ տրամադրել Վ. Ղուկասյանի ընտրարշավին»:

«Հոդվածում հիշատակված մյուս անձանց մասին.

Հիշատակված Մովսես Ջուհարյանը՝ «Լիժնիկ Մոսոն», այո, սպորտսմեն է: Նա գերազանցությամբ է ավարտել Գյումրու մանկավարժական ինստիտուտը, եղել է ուսանողական ջոկատի հրամանատար, պարգեւատրվել է բազմաթիվ պատվոգրերով: Ինչ վերաբերում է այն ստահոդ պնդմանը, որ նա ընդհանրապես ոչ մի տեղ չի աշխատել, ապա հայտնում ենք հետեւյալը. Մ. Ջուհարյանն աշխատել է Ղազախստանի Հանրապետության Կուստանայի մարզի Կոմսոմոլսկի շրջանի գյուղբաժնի մատակարար: Իսկ այդ շրջանը ավելի շատ վարելահող ունի, քան ամբողջ Հայաստանը:

Թիվ 5 ԲՏՏ «Մկոն» Մկրտիչ Հակոբյանն է, որը 19 տարի ցեխի վարիչ է աշխատել, հավատացյալ Գրիշան (ոչ թե Գրիշա, այլ Միշա) աշխատել է հսկա գործարանի տեխնիկական վերահսկողության պետ, «Արշալույս» միավորման գլխավոր ինժեների տեղակալ, իսկ վաստակաշատ մարդկանց կյանքից դուրս շպրտելը նոր իշխանությունների ոճը չէ:

«Բնակտնտեսություն» ՓԲԸ նոր աշխատակազմը ձմռան պայմաններում «մի խումբ ընկերների» կուտակած պարտքերի պատճառով էլեկտրականությունից զրկված լինելով՝ հաջողությամբ կազմակերպեց բնակֆոնդի շահագործումը, ընտանեկան նպաստների տեղեկանքներ տալու աշխատանքները:

Արդեն մեկ ամիս է, ինչ «Բնակտնտեսություն» ՓԲԸ իր վրա է վերցրել ծանր մի լուծ՝ տնատերերից գույքահարկի ու հողահարկի գանձման աշխատանքները, եթե նախորդ քաղաքապետարանն իր 14 պայմանագրային աշխատակիցներով ողջ 99-ի ընթացքում գանձել էր ընդամենը 170 հազար դրամ (իրենց ստացած 1.630.000 դրամ աշխատավարձի դիմաց), ապա «Լիժնիկ Մոսոն», առանց քաղաքի բյուջեն քամում տալու, առանց մեկ լումայի, մեկ ամսվա ընթացքում գանձել է 4,5 մլն դրամ գույքահարկ ու հողահարկ: Սոցծառայություն ներկայացվող տեղեկանքները տրվում են անվճար, որի մասին հայտարարությունները խոշոր տառերով, ի տես ատելությունից կուրացած բոլորի, փակցված են բոլոր ԲՏՏ-ներում: 400 դրամ վարձավճարը սահմանված է երաշխավորությունների ու հայտարարությունների համար (Գյումրու ավագանու որոշում, թիվ 9):

Այսօր արդեն, յոթ ամիս անց, նույնիսկ ամենաչարակամները չեն կարող չընդունել, որ 12 տարի չավլվող, աղբից չմաքրվող քաղաքը կամաց-կամաց տեսքի է գալիս: Ցանկության դեպքում կարելի է այցելել Գյումրի եւ համոզվել: «Սանմաքրում» ՊՓԲԸ ոչ թե կործանման եզրին է, ինչպես պնդվում է, այլ իսկական կործանման են հասցրել քաղաքապետի տեղակալ Սուքիաս Ավետիսյանը եւ ձեռնարկության տնօրեն Թորգոմ Գեւորգյանը՝ իրենց հետեւից թողնելով 50 մլն դրամ պարտքով, թալանված մեխանիզմներով ու լուծարման գործընթացով ձեռնարկություն: Ի դեպ, դրա տնօրենին նշանակում է ոչ թե քաղաքապետը, այլ պետական գույքի եւ սեփականաշնորհման նախարարությունը:

Քաղաքապետարանի կրթության բաժնի պետ է նշանակվել ոչ թե միայն դիպլոմով մանկավարժ Հովհաննես Կարապետյանը, ինչպես վկայակոչում են հոդվածագիրները, այլեւ դպրոցում մանկավարժական գործունեություն ծավալած անձը: Նա Շիրակի շրջգործկոմի նախագահի տեղակալ աշխատելու տարիներին համակարգել է ժողկրթության ոլորտը: Ինչ վերաբերում է նրա տեղակալին՝ փիլիսոփա Վարդան Հախվերդյանին, ապա նրա մասին գրվածը խոսում է բանսարկության հեղինակների անհրազեկության եւ դիլետանտության մասին: Բնավ զարմանալի չէ, որ գիտությունների թեկնածու, դոցենտը ուղղորդում է նաեւ նախակրթարանների աշխատանքները, որովհետեւ նախակրթարանները եւս ողջախոհ մանկավարժ-գիտնականի կարիք ունեն:

«Նոր պարտեզ» ՓԲԸ գործադիր տնօրեն է նշանակվել 30-ամյա մանկավարժական աշխատանքի փորձ ունեցող Մանուշ Ղուկասյանը: Ի հեճուկս հոդվածագիրների նշենք, որ նա այս համակարգում պատահական մարդ չէ: Նա աշխատել է Շիրակի շրջխորհրդի գործկոմի ժողկրթության բաժնում որպես մեթոդիստ: Լուսավորության նախարարության հանձնարարականով քաղաքում բազմիցս ուսումնասիրել է մանկապարտեզների հայեցի դաստիարակության առաջավոր փորձը, որն ըստ արժանվույն գնահատվել է:

Ինչ վերաբերում է նախակրթարաններին հաց մատակարարելուն, ապա ասենք, որ «Գյումրի-հաց» ձեռնարկության մատակարարած հացը չէր համապատասխանում նորմաներին ոչ որակով, ոչ էլ քաշով եւ ավելի բարձր գին ուներ, քան ներկայինս:

Մի նրբություն եւս. 2000 թ. մայիսին պարզվեց, որ նախկին քաղաքապետարանը այդ ձեռնարկությանը պարտք է 15 մլն դրամ: Պարտքը գոյացել է 1996-2000 թթ. հացի մատակարարումից: Հետաքրքիր է, թե 4 տարի հին քաղաքապետարանից ինչո՞ւ չէին ուզում այդ գումարը: Պատասխանը մեկն է. այդ դեպքում ստիպված կլինեին «կիսվել»:

«Մի խումբ ընկերներին» ըստ երեւույթին, զայրացրել է, որ մանկապարտեզի վարիչներն այլեւս չեն վճարում «մեկ երեխան-ամիսը մեկ դոլար» նալոգը, որ այս բնագավառում հայտնաբերվել են 65 մեռած հոգիներ, իջեցվել են ծնողներից գանձվող վարձավճարները եւ թալանի ու կողոպուտի դադարեցման, խնայողության ու ներքին այլ հնարավորությունների հաշվին նախակրթարանների աշխատողների 1999 թ. սեպտեմբերից կուտակված աշխատավարձերը վճարվել են ս. թ. փետրվարը ներառյալ:

Այո, ավելացվել են նաեւ այս ոլորտի աշխատողների աշխատավարձերը 30 տոկոսով, նույն ֆինանսավորման պայմաններում, ինչը համահունչ է ՀՀ կառավարության ծրագրին:

Անչափահասների հանձնաժողովի պատասխանատու քարտուղար Սուսաննա Մխիթարյանի մասին գրվածը մաքուր զրպարտություն է: Յուրաքանչյուր ոք կարող է վերցնել «Իրավունք»-ի 2000 թ. 3-րդ համարը եւ եթե կույր չէ, համոզվել, որ այնտեղ ոչ մի բառ չկա Ս. Մխիթարյանի մասին: Ինչ վերաբերում է այն պնդմանը, որ Ս. Մխիթարյանն աշխատակազմի նախկին քարտուղար Ա. Պետրոսյանի աջ թեւն էր եւ մնացել է նախկիններից, ապա դա վկայում է, որ «նախկինների» նկատմամբ «վհուկների որս» չի եղել:

«Նախկիններից» մեկը՝ առեւտրի եւ սպասարկումների բաժնի պետ Հարություն Հովհաննիսյանը մեղադրվում է, որ օրեցօր հիմնական շեշտը դնում է տեղական տուրքերի հավաքման վրա: Այո, Հ. Հովհաննիսյանի եւ բաժնի աշխատողների շնորհիվ այսօր հավաքված է մոտ 20 մլն դրամ: Բայց դա արվում է ոչ թե ժողովրդին խեղդելու, այլ հավաքած գումարները չգրպանելու շնորհիվ:

«Մի խումբ ընկերները» այնքան են կուրացել եւ այնքան տգետ են, որ չեն հասկանում, որ առանց կաշառքների նոր առեւտրական կետերի բացումը բարիք է, իսկ բյուջեն լցնելը առանց քաղաքացիների իրավունքների ոտնահարման՝ յուրաքանչյուր պետական ու տեղական ինքնակառավարման մարմնի պաշտոնյայի սուրբ պարտքը»:

«Մի խումբ ընկերները» «Ազգ»-ային մաղձը թափեցին ճիշտ այն պահին, երբ Գյումրու նոր իշխանությունները զբաղված են կոնկրետ ու տեսանելի գործերով՝ քաղաքի մաքրում, ասֆալտապատում, ակտիվ բանակցություններ դրսի կազմակերպությունների հետ, աշխատատեղերի ստեղծում եւ վերջապես թափանցիկություն: Հավանաբար ընկերների հաշվարկը այսպիսին է՝ թեժ աշխատանքի փուլում «խփել» գործին: Բայց սա ընդամենը տղայական երազախաբություն է:

Անպարկեշտ, անբարոյական ու հայի հոգին վիրավորող է հրապարակման վերնագրում հիշատակված «Աստվածապաշտ» բառի ենթատեքստը:

Այո, եկեղեցիները քանդող, սրբապատկերները պղծող, աստվածանարգող, իրենց պապերին մատնող մերօրյա պավլիկմորոզովյան կոմսոմոլիայի համար աստվածապաշտ լինելը արատ է: Նրանց համար բարիք է դավաճանությունը, նենգությունը, մերձավորի դիակի վրայով քայլելը, հորն ու մորը չճանաչելն ու անարգելը: Ոմանք աստծուն են պաշտում, ոմանք էլ՝ մամոնային: Բայց մամոնային պաշտողները միշտ էլ կործանել են իրենց ու իրենց երկիրը, եթե իշխանություն են ունեցել: Իսկ Աստծուն պաշտողները՝ ծառայել են իրենց ժողովրդին ու երկրին»:

Գյումրու քաղաքապետարանը ընդդեմ դիակապտողների ու սատանայի այլ զավակների

Պատասխանը սարսափահար է ազդեցիկ ու միեւնույն ժամանակ չափազանց հուզական: Սակայն խրոխտ բառակապակցությունները ամենեւին էլ չեն փարատում «Ազգում» հրապարակված փաստերը: Այսինքն այն, որ Գյումրիում հաշվառված 210 հազար բնակչությունից, 114 հազար ընտրողի 15 հազար ձայնով է քաղաքապետ ընտրվել, որ ներկա փոխքաղաքապետ Կառլեն Համբարձումյանն ու քաղաքապետի խորհրդական Լեւոն Ադամյանը երկրաշարժից հետո լինելով քաղխորհրդի նախագահ ու քաղաքապետ, տապալել են աշխատանքները, իսկ վերջինը քրեական պատասխանատվության կանչվել: Չի ժխտվում, որ Վարդան Ղուկասյանը, դառնալով քաղաքապետ, ազատել է քաղաքապետարանի կազմի 80 տոկոսին: Նոր «ազնվագույն կադրերի» ընտրանու մեջ է նաեւ Միշա Մովսիսյանը, որը սեփականաշնորհելով Գյումրու տրոլեյբուսային պարկը, փոշիացրեց պարկի ունեցվածքը: Մովսիսյանի տեղակալը դարձավ քաղաքապետի եղբայրը՝ կրթություն ու փորձ չունեցող Անդրանիկ Ղուկասյանը, որին փոխարինել է թերի միջնակարգ կրթություն ունեցող մի անձնավորություն... «Լիժնիկ Մոսոն», այո, մասնագետ չէ բնակարանային տնտեսության ղեկավարման բնագավառում, քանի որ կրթությամբ մանկավարժ է ու, ժամանակին Ղազախստանի Կոմսոմոլսկի շրջանում գյուղբաժնի մատակարար աշխատելով, բնակարանային տնտեսության կազմակերպմանը չէր կարող առնչվել: Նրա տեղակալ «Գողական Ջալոյի» մասին քաղաքապետարանը չգիտես ինչու լռում է, ինչպես եւ ԲՏՏ-ների պետեր վարորդ «Բուշիկի», 60-ն անց Մկոյի ու «Հավատացյալ Միշայի», նաեւ «Գողական Հրաչի», խանութի վարիչ Սաշիկի, «Ռամբուլիկ Սաշիկի» ու ՆԳՆ-ում հաշվառված, երկու անգամ «բողիգության» համար դատված «Մորքուր Սամվելի»...

Այո, քաղաքապետարանի աշխատակազմի ղեկավար Լեւոն Խաչատրյանը ՀՊՃՀ Գյումրու մասնաճյուղի նախկին դասախոսն է, որը հեռացվել է աշխատանքից: Ու ինչքան էլ Վարդան Հախվերդյանը գիտունիկ լինի, 60-ն անց հասակում նշանակվելով կրթության բաժնի պետի տեղակալ, դժվար թե կարողանա ղեկավարել դպրոցների ու մանկապարտեզների աշխատանքը, համահունչ արդի պահանջներին:

Նման հակափաստարկների շարքը կարելի է անվերջ շարունակել, սակայն խուսափելով դիակապտողի պիտակից, եզրակացնենք միայն, որ քաղաքապետ Վարդան Ղուկասյանի ու **«Ազգի»** մոտեցումները կադրային քաղաքականությանն իրարամերժ են: Այնուհանդերձ նամակագիրը գտնում է, որ «մորքուր Սամվելների» շնորհիվ Գյումրին սկսում է ծաղկում ապրել: Դե ինչ, թողնենք գյումրեցիներին ծաղկունքի բուրմունքը վայելեն ու միայն հետեւենք, թե բուրմունքի վերջն ինչպիսին կլինի:

«ԱԶԳ»

«Ազգ» օրաթերթի խմբագրությանը

Գյումրի քաղաքի բնակչուհի Ռիմա Հովհաննիսյանից
(նախկին քաղաքապետարանի աշխատակից)

Շնորհակալություն

Կարդալով 24.06.2000 թ. **«Ազգի»** «Աստվածապաշտի կադրային բանկում...» հոդվածը, չեմ կարող չարձագանքել եւ չասել՝ օրհնվի այն ձեռքը, որ գրեց, թող օրհնվեն թերթի բոլոր այն աշխատակիցները, որոնք աշխատեցին նյութի վրա եւ տպագրեցին, ես էի որոշել գրել այդ անգրագետ, ֆանատիկ Վարդանիկի մասին: Երբ ահավոր երկրաշարժից ժողովուրդը կորցրեց իր ունեցվածքը, Վարդանիկին եղավ եկամտաշարժ, որը թալանելով Ամասիայում գտնվող թուրքերի կովերն ու ոչխարները, դարձավ ֆերմեր, մասաղ կերցնելով ժողովրդին, խոսելով Աստծո անունից, խաբելով դարձավ քաղաքապետ, այսինքն՝ Քաջ Նազար, որը գահին անցնելուց հետո 30 րոպե անց ասաց՝ գյադե՛ք, դեսն անցե՛ք, չէ՛, չէ՛, այն կողմ, դուք ինձ պետք չեք, 3 ամսվա ընթացքում առանց բյուջեի հաստատման, առանց նախահաշիվ կազմելու 3,5 միլիոն դրամ պետական փողերից օգնություն տվեց այն մարդկանց, ովքեր իր համար աշխատել էին, 50.000 դրամ տվեց իր այն աշխատակցին, որը դատված էր փող կեղծելու համար, տվեց թե՛ պաշտոն կոմունալում, թե՛ փող: Շատ սիրելի խմբագրություն, արդարությունից խոսող մարդն իր ոչխարները ծախեց իր բաժնի վարիչներին, որոնք գնված ոչխարները մասաղ արեցին, հեռուստացույցով Վարդանիկն ասաց՝ 120 ոչխար մասաղ եմ արել, ժողովուրդը կերավ մասաղը, գնաց շուկայում (շորի) զուգարան, որի գինը քաղաքապետը սահմանել է 30 դրամ՝ ձեւակերպելով այդ տարածքը իր եղբոր անունով:

ԱԶԳ

սեյսմիկ պաշտպանություն

ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Երկրաշարժը եւ նրա առաջացման պատճառները

Դարեր շարունակ բնության ամենահզոր երեւույթներից մեկը՝ երկրաշարժը, ահ ու սարսափ է սփռել, դառնալով հսկայական աղետների եւ զոհերի պատճառ։ Հնում մարդկությունը տարբեր բացատրություններ է տվել՝ այս երեւույթը վերագրելով տարբեր գերբնական ուժերի։ Անտիկ ժամանակաշրջանում հույները վերագրում էին ծովերի տիրակալ Պոսեյդոնին, հռոմեացիները՝ Նեպտունին։ Ճապոնացիները կարծում էին, թե իրենց կղզիները գտնվում են հսկայական ձկան վրա եւ երկրաշարժը բացատրում էին այդ ձկան շարժումներով։ Հին չինացիները ենթադրում էին, որ երկրագունդը գտնվում է հսկայական ցլի մեջքին, որի շարժումները ստիպում էին երկրին դղրդալ։ Այս հարցը հետաքրքրել եւ մտահոգել է շատ հայտնի գիտնականների եւ փիլիսոփաների, որոնք փորձել են տարբեր բացատրություններ տալ այս երեւույթին։

XIX դարից գիտնականները սկսեցին լրջությամբ ուսումնասիրել երկրաշարժերի առաջացման պատճառները, հասկանալով, որ բնակչությանն այդ արհավիրքից փրկելու, հազարավոր զոհերից եւ ավերածություններից խուսափելու համար նախ եւ առաջ պետք է հասկանալ, թե ինչ է երկրաշարժը եւ որոնք են դրա առաջացման պատճառները։ Հենց այդ ժամանակաշրջանում էլ գիտնականների մեջ ձեւավորվեց այն կարծիքը, որ երկրի ընդերքում ընթացող տեկտոնական պրոցեսներն են երկրաշարժերի առաջացման հիմնական պատճառը։ Երկրաշարժերի առաջացման պատճառ են նաեւ հրաբուխները, սողանները, երկրակեղեւում բնական ճանապարհով առաջացած դատարկությունների փլուզումները։ Սրանք երկրաշարժերի առաջացման բնական պատճառներն են։ Կարող են լինել նաեւ երկրաշարժեր մարդու գործունեության հետեւանքով, օրինակ, տարբեր տիպի պայթյունների կամ երկրի ընդերքի երկարատեւ շահագործման հետեւանքով։

Տեկտոնական ծագման երկրաշարժերը բնության մեջ ամենատարածվածն են եւ կազմում են բոլոր երկրաշարժերի 95 տոկոսը։ Այս տիպի երկրաշարժերի պատճառներն ապարներում կուտակված մեծ լարվածություններն են, հասնում է մի պահ, որ ապարները չեն դիմանում այդ լարվածություններին եւ տեղի է ունենում երկրակեղեւի խզում՝ երկրաշարժ։

Հրաբխածին երկրաշարժերի պատճառն այն է, որ երկրի ընդերքում հեղհեղուկ վիճակում գտնվող հսկայական զանգվածները՝ մագման, ճնշում են գործադրում երկրի մակերեւույթի վրա, եւ դա կարող է նոր երկրաշարժերի պատճառ դառնալ։

Երկարատեւ գիտական ուսումնասիրությունները, պատմական եւ վիճակագրական տվյալները ցույց են տվել, որ բնական ծագման երկրաշարժերը, որպես կանոն, տեղի են ունենում առանձնացված որոշակի շրջաններում, որոնք կոչվում են սեյսմոակտիվ գոտիներ։ Դրանցից ամենաակտիվը Խաղաղօվկիանոսյան օղակաձեւ գոտին է, որին բաժին է ընկնում երկրագնդի երկրաշարժերի 81 տոկոսը։

Տրանսասիական կամ ալպիական գոտին, որին բաժին է ընկնում աշխարհում տեղի ունեցող երկրաշարժերի 17 տոկոսը, ձգվում է Ինդոնեզիայից Հիմալայներով դեպի Միջերկրական ծով։ Այս գոտում է գտնվում Հայաստանը եւ այս գոտում տեղի ունեցած ցանկացած երկրաշարժ, այսպես թե այնպես, ազդում է Հայաստանի սեյսմիկ իրադրության վրա։ Այստեղ տեղի ունեցող երկրաշարժերի հիմնական պատճառն է արաբական եւ եվրասիական սալերի շարժումը, որի հետեւանքով առաջացած լարվածությունները հասնելով կրիտիկական մեծության պարպվում են, եւ տեղի է ունենում երկրաշարժ։

Միայն լավագույնս ուսումնասիրելով երկրաշարժը եւ նրա առաջացման պատճառները, կարելի է ճիշտ կառավարել սեյսմիկ ռիսկի նվազեցումը սեյսմավտանգ գոտիներում։

Սան Անդրեասի խզվածք, ԱՄՆ, Կալիֆոռնիայի նահանգ։

Սեյսմիկ իրադրությունը Հայաստանի Հանրապետությունում եւ տարածաշրջանում 2000թ. հունիս-հուլիս ամիսներին

Հայաստանի Հանրապետության Կառավարությանն առընթեր Սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության (ՍՊԱԾ) ազգային սեյսմոլոգիական դիտացանցը 2000 թ. հունիս-հուլիս ամիսներին գրանցել է հետեւյալ երկրաշարժերը.

1. 08.06 Հայաստան Գյումրիից 20 կմ հյուսիս 3-4 բալ ինտենսիվությամբ ցնցում
2. 10.06 Ադրբեջանա-Պարսկական սահմանագոտում 6 բալ։
3. 06.06 Թուրքիա Չանակկալից 150 կմ արեւմուտք 7-8 բալ։
4. 23.06 Թուրքիա Արդահանից 20 կմ հարավ-արեւելք 4-5 բալ։
5. 06.07 Իրան 4 բալ։

Հունիսի 4-ին, տեղական ժամանակով 21:28-ին Սումատրա կղզում (Ինդոնեզիա) տեղի է ունեցել երկրաշարժ, որի էպիկենտրոնը գտնվում է Հնդկական օվկիանոսում, Ջակարտա քաղաքից մոտ 400 մղոն դեպի հյուսիս-արեւմուտք։ Ուժգնությունը էպիկենտրոնում կազմել է 11 բալ։

Հունիսի 17-ին եւ 21-ին Իսլանդիայում տեղի են ունեցել երկրաշարժեր 9 բալ ուժգնությամբ։

Հուլիսի 8-ին ՀՀ ՍՊԱԾ-ի Ազգային դիտացանցի կողմից գրանցվել է երկրաշարժ, որը տեղի է ունեցել տեղական ժամանակով 23:57-ին։ Էպիկենտրոնը գտնվում է Ճապոնիայում, Իծու կղզիների շրջանում, Տոկիո քաղաքից 150 կմ դեպի հարավ։ Երկրաշարժի ուժգնությունը էպիկենտրոնում կազմել է 8-9 բալ։ Երկրաշարժն առաջացրել է սողանքներ։

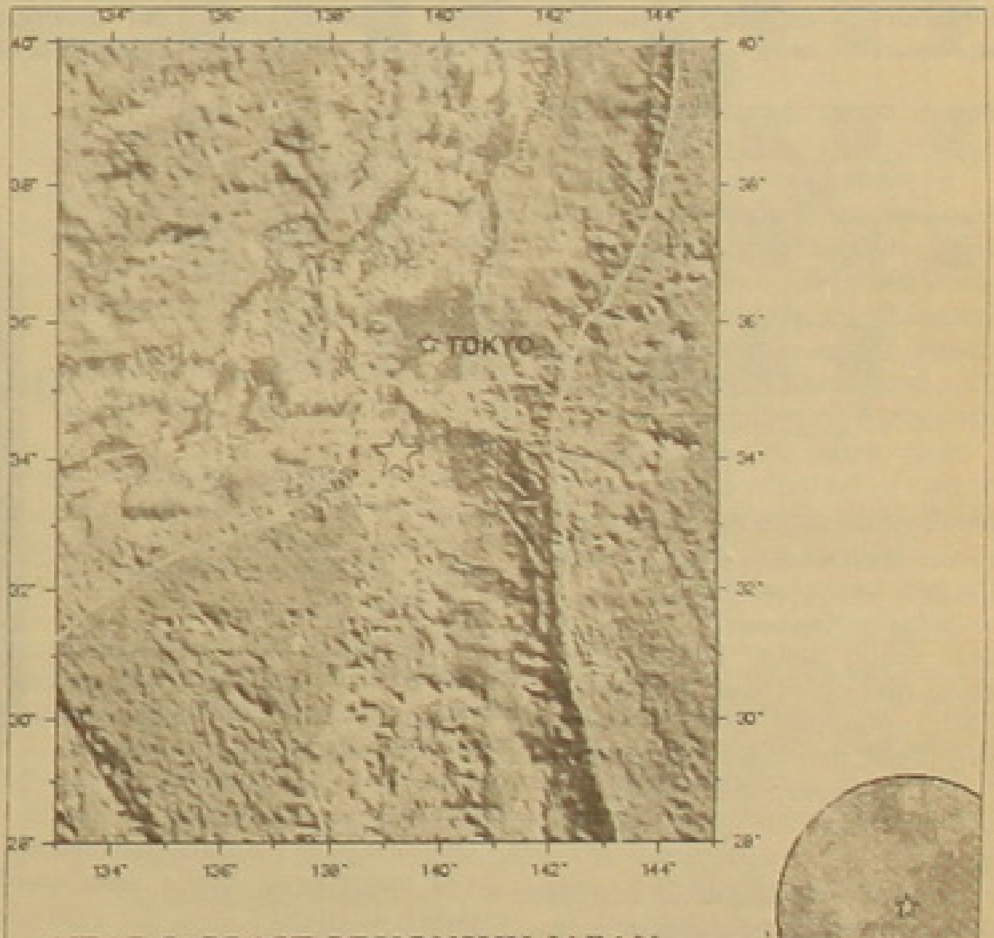

NEAR S. COAST OF HONSHU, JAPAN
00/07/13 18:55:55 UTC 34.05N 139.18E Depth: 33.0 km 5.0Mb
USGS National Earthquake Information Center

Երբեւէ հայտնի աշխարհի ամենաավերիչ երկրաշարժերը

Տարեթիվ	Վայրը	Զոհվածներ	Մագնիտուդա	Այլ տվյալներ
1556 23.01	Շանսի (Չինաստան)	830.000		
1976 27.07	Տանգշան (Չինաստան)	255.000 (պաշտոնական)	8.0	ոչ պաշտոնական տվյալներով զոհվել է ավելի քան 655.000 մարդ
1138 09.08	Հալեպ (Սիրիա)	230.000		
1927 22.05	Չինաստան	200.000	8.3	մեծ խզվածքներ
856 22.12	Դամղան (Իրան)	200.000		
1920 16.12	Գանսու (Չինաստան)	200.000	8.6	խզվածքներ եւ սողանքներ
893 23.03	Արդաբիլ (Իրան)	150.000		
1923 01.09	Կվանտո (Ճապոնիա)	143.000	8.3	Տոկիոյի մեծ հրդեհը
1948 05.10	Աշգաբադ (Թուրքմենստան)	110.000	7.3	
1908 28.12	Մեսինա (Իտալիա)	70.000 - 100.000	7.5	մեծ թվով զոհեր երկրաշարժից եւ ցունամիից
1290 սեպտեմբեր	Չիհլի (Չինաստան)	100.000		

«Սեյսմիկ ալիք» ռադիո-հաղորդաշար

2000 թ. մարտի 8-ից ՀՀ ՍՊԱԾ-ի եւ Ազգային ռադիոյի համատեղ ջանքերով հեռարձակվում է «Սեյսմիկ ալիք» հաղորդաշարը, որը ռադիոլսողները կարող են ունկնդրել ամեն շաբաթվա չորեքշաբթի (ուղիղ եթերում) եւ շաբաթ օրերին (կրկնությունը), ժամը 12:15 րոպեին։ Ձեզ հետաքրքրող թեմաներով հանդես կգան ՀՀ ՍՊԱԾ-ի, տարբեր նախարարությունների եւ գերատեսչությունների հրավիրված առաջատար մասնագետներ։ «Սեյսմիկ ալիք» ծրագրով հուլիսի 19-ին Թ. Մարգարյանը հանդես կգա «Հնարավո՞ր է արդյոք կառուցել այնպես, որ շինությունները չավերվեն» թեմայով։ Հուլիսի 26-ին եւ օգոստոսի 2-ին «Հնարավո՞ր է արդյոք երկրաշարժերի կանխատեսումը (հայաստանյան եւ միջազգային փորձ)» թեմայով հանդես կգա ՀՀ ՍՊԱԾ-ի պետ, պրոֆեսոր Ս. Բալասանյանը։

«Սեյսմիկ ալիք» հաղորդաշարը կարող եք լսել 1252, 215, 62, 25 մետր, 4,3 գերկարճալիք, FM 102, FM 107,6 եւ քաղաքային լարային ցանցով։

«Սյունիք-2000»

Սույն թվականի հուլիսի 12-ից Սյունիքի մարզում, առաջին անգամ հանրապետությունում, արտակարգ իրավիճակների վարչության նախաձեռնությամբ սկսվել են «Սյունիք-2000» ուսումնական վարժանքները, որի նպատակը հնարավոր երկրաշարժի դեպքում բնակչության սեյսմիկ պաշտպանության կազմակերպումն է։ Ուսումնական վարժանքների սցենարի համաձայն, հուլիսի 12-ին, ժամը 5:50 րոպեին Սյունիքի մարզի տարածքում տեղի է ունենում երկրաշարժ 8 բալ ինտենսիվությամբ, որը գրանցվում է ՀՀ ՍՊԱԾ-ի ազգային դիտացանցի կողմից։ Այդ մասին ՀՀ ՍՊԱԾ-ի պետի կողմից տեղեկացվում է ՀՀ Նախագահին, ՀՀ կառավարությանը եւ ՀՀ կառավարությանն առընթեր արտակարգ իրավիճակների վարչությանը։ Դրանից հետո սկսվում են ՀՀ ԱԻՎ-ի նախապատրաստված գործողությունները՝ ըստ հաստատված ժամանակացույցի։ Այնուհետեւ, համաձայն բնակչության սեյսմիկ պաշտպանության հաստատված ծրագրի, ներգրավվում են ՀՀ նախարարությունների եւ գերատեսչությունների արագ արձագանքման ուժերը, ինչպես նաեւ Սյունիքի մարզի բոլոր ծառայությունները։

Այս ուսումնական վարժանքները պատճառ հանդիսացան ՀՀ ՍՊԱԾ-ի բոլոր ստորաբաժանումների լայնածավալ վարժանքներին՝ երեք օր տեւողությամբ, ոչ միայն Սյունիքի մարզում, այլեւ ՀՀ ՍՊԱԾ-ի պետի հրամանով՝ ՀՀ ՍՊԱԾ-ի Հայաստանի եւ ԼՂՀ տարածքային բաժանմունքներում։

Բնակչության սեյսմիկ պաշտպանությունը ուժեղ երկրաշարժի ժամանակ կարեւորագույն խնդիրներից մեկն է ընդհանուր սեյսմիկ պաշտպանության հիմնահարցերի շարքում, որը լուծվում է սեյսմիկ ռիսկի նվազեցման համալիր ծրագրի իրականացման միջոցով։

Ողջունելով ՀՀ ԱԻՎ-ի նախաձեռնությունը, պետք է նշել, որ վարժանքները կարեւոր նշանակություն ունեն բնակչության եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների պատրաստվածության մակարդակի բարձրացման համար։

ՀՀ ՍՊԱԾ մամլո կենտրոն

Առաջարկում է ընթերցողը

Այս խորագրի տակ «Ազգ»-ի ընթերցողներին հրավիրում ենք հանդես գալ իրենց առաջարկություններով սեյսմիկ պաշտպանության հիմնախնդիրների վերաբերյալ, որոնք քննարկվելու են ՀՀ ՍՊԱԾ-ին տրամադրված էջում։

Առաջին առաջարկը մեզ ուղղել է Գրողների միության անդամ Վրեժ Վարդունին. «Հայաստանում շատ մեծահարուստներ ապրում են բնակելի շենքերում, որոնք ցանկության դեպքում կարող են ֆինանսավորել այդ շենքերի սեյսմակայունության բարձրացումը հատուկ բարձիկների միջոցով։ Դրանով նրանք հնարավոր երկրաշարժի դեպքում կփրկեն ոչ միայն իրենց ընտանիքների, այլեւ շենքի մյուս բնակիչների կյանքը»։

Էջի նյութերն ըստ ՀՀ ՍՊԱԾ մամլո կենտրոնի
Հասցեն՝ Երեւան, Դավիթաշեն 4-րդ թաղամաս,
հեռ. 35-62-82, հեռապատճեն. 28-64-94
e-mail:massmed@freenet.am Web-site:http://wwwnssp.r.am

ԱԶԳ

Գաբրիել Սունդուկյան-175

Իմ մահն ու թաղումը

1911

Մնաք բարով, ես գնացի, գնացի էն հանգի տիղ, վուրդանց, ինչ աշխարհը ստիղծվիլ է, ջեր օչով չէ հիդ էկի:

Դուք լավ ըլիք, էրգար օր ունենաք, ջանով առողջ ըլիք, սրտով ուրախ, հոքով հանգիստ:

Ինչ գեթ իմ արի օմնու, խնդրում իմ բաշխեք. ով ինձ է գեթ արի ու դաղիլ է սիրտս, ես էլ բաշխում իմ չնիղանամ, չգամ ու ամեն սահաթի, մեկ մեկու էղնեն, կնգաս ու վուրթկերանցս նուռնեկանց չլացցնին, ավելի լավ կ'ոնին: Նրանցմեն ով ուզում է իր սրտի ցավը հայտնի իմ դեյիք, թող իր այցետոմսը տա դռներումը կամ թե չէ, էնդի էվես դավթրումը գրե իր անումը, վունցոր լուսավուր երգիրներում ընթունած է:

Մոռացա իր տիղն ասիմ, վուր գեթնիրը չլցնիք անթիվ ու անճոռնի հայտարարութիններով ու անտիբարգրածըյն աղոթկնիր չըլի:

Թանգագին Սոֆի ջան ու թանգագին զավակներս, դուք համաշա խելոք իք էլի. դուք գիդիք, վունցոր սրտներուդ կու դայիմացնիք ինձ ճամփու գցելիս:

Ամփոփան ու ուրիշ ցերեմոնիեք իսկի չըլի. իլահիմ թե ծիաներու գլխին էն բըքըլը բայիգուլնիրը սարքած, վուր ինձ ծիծինի է բերում: Ութ համալ ու ութ կինտո մեծրեցեք, հիրթով ծտի պես կու թաղնին ինձ:

Էրեխերքս թարժած չըլին:

Գերեզմնիս վրա վունչիչ արձան հարկավուր չէ. մե սիվ քար ու իմ ջանը:

Վրեն գրիլ տվեք էսենց՝

Գաբրիել Սունդուկյան-Համմալ
Ծնվեց 1825 թ. հունիսի 29-ին.
վախճանվեց 191... թ.-ին:

Թե սրտով վրես արձան իք ուզում ու արժանի կու համարիք, էս արձանը, իմ փոխանակ, Պեպոյի համա կանգնեցրեք, վուրդիոր կու սազ գա: էսու համա օչով չնիղանաք հիմի ու անմիդ ժամանակ չկորցնիք:

Իմ թաղումին ինչ փուղ պետկ գա իմ պարտկն է. էսու դահրը կնիկս ու վուրթիքս կու քաշին էն պստլիկ կարողութենեմես, վուր թողնում իմ նրանց համա:

Քելեխ-մելեխ իսկի հարկավուր չէ. էն օրվան ախկըռներու ճաշի փուղը իմ տանեմեն կու տաք Հայոց Բարեգործական Ընկերութենին նրանց բաժնելու:

Հարատեւող Սունդուկյանը

Լրացավ հայ մեծ գրող (թատերագիր ասելը քիչ է) Գաբրիել Սունդուկյանի ծննդյան 175-ամյակը: Այս նշանավոր տարեթվի առիթով խմբագրությունս հարմար համարեց սովորական հոբելյանական հոդվածի փոխարեն հրապարակել Սունդուկյանի վերջին «Իմ մահն ու թաղումը» գրվածքը եւ ականավոր գրականագետ Նիկոլ Աղբալյանի հոդվածը (լույս է տեսել 1913-ին), որ նվիրված է այդ գրվածքին:

Կարծում ենք ճիշտ ենք վարվել:

Ինչո՞ւ:

«Մարդս ամբողջ կյանքում պիտի պատրաստվի մահվան», ասել է Լեւ Տոլստոյն Իվան Բունինի վկայությամբ:

Սունդուկյանն «Իմ մահն ու թաղումը» գրել է մահվանից 5 ամիս 14 օր առաջ՝ 1911-ի օգոստոսի 15-ին, բայց նա կյանքի ու մահվան առեղծվածի շուրջը միտք է արել դրանից շատ առաջ: Դժվար է հանդիպել,- ոչ մեր, ոչ օտար որեւէ գրականության մեջ,- այսքան հուզիչ եւ իմաստալից գրական մի փաստաթղթի: Մեծ ծերունին,- այդ ժամանակ նա 86 տարեկան էր,- մահվան դեմ հանդիման անքեն ու աներկյուղ գրել է ընդդեմ փառամոլության, կեղծիքի ու անմիտ ձեւականությունների, ընդդեմ ծաղկեպսակների եւ սնամեջ հանդիսավորության: Ընդդեմ այն արատների, որոնք այսօր էլ բզկտում են մեր հասարակությունը:

Սա բացառիկ արժեքի բարոյական դաս է, որ արժե կարդալ նորից ու նորից:

Ոչ ոք այդ դասի մասին չի գրել ավելի խորամիտ ու նրբամիտ հոդված, քան Նիկոլ Աղբալյանը՝ մեր երախտավոր գրական քննադատն ու գրականագետը (նա այդ գրվածքը «Կտակ» է կոչում, թեեւ այդ վերնագիրը կրում է թատերագրի վերջին պիեսը):

Ահա ինչու, մեր մշակույթի էջը լայնորեն բացելով, խմբագրությունս հարմար համարեց վերստին հրապարակել թատերագրի գրվածքը եւ քննադատի հոդվածը միասին ի պատիվ Սունդուկյանի եւ Աղբալյանի:

իսակ սրտով. խմպտանքը վունչիչ դնամիշ չանե իրան իր օրումը:

Ինձ թաղելիս վունչիչ թանթանեք հարկավուր չէ: Տան կարք ու սարքին ձեռը չտաք, գարթի իմ բանելու ու քնելու օթախին, վուրդի իմ հավիտենական քնելու գողենքը պիտի պատրաստիք: Մնացած օթախները էնենց մնա, վունցոր կա, ինչրի ինձ կու թաղին. իժում դուք գիդիք:

Սիվիր վունց մե օթախումը չըլի ու դուք էլ, իմ ազիզ Սոֆի ջան ու սրտով սիրած վուրթիքս ու թոռներս (Chère Hélène), վուր իսկի էլ սիվիր չհաքնիք, խիստ լավ կոնիք:

Վենոկներ (պսակներ) մե հատ էլ չըլի. վունց տանը, վունց դուսը, վունց դուք շինիլ տաք, վունց ուրիշմեն ընթունիք վաղօրոք էվես հայտնեցեք, վուր օչով չնիղանա:

Կուբո (դագաղ) դրեք ինձ իմ սիվ սերթուկով ու մորթե իմ սիպտա գդակով:

Իմ թաղումի առաջ տանը վունչիչ պանիխիդեք (ամբիծկըրներ) չըլի. մենակ իմ տանու քահանեն հերիք է, վուր էկողներու համա մե «Հայր մեր» ասե, վունցոր վաղ կարք էր: Ու թէ հիռավուրներն ու յաղիրը իսկի էլ դի խոսկերով: Ով չի գիդի, վուր դիփունի համար, ով ինձ սիրում էր, ես խիստ սիրեկան ու թանգագին իմ էլի. համ էլ էս խոսկիրը շատիրը, մեկ մեկու մտիկ տալով, մինձ ու դառը, խիստ դառը կսկիծով ին հայտնում:

Սախլաս:

Իմ մահվան հայտարարութինը գրեցեք, առանց չինս հայտնելու, էսենց՝

Գաբրիել Սունդուկյան-Համմալը վախճանվեց (ժամանակը), հուղարկավորութինը տեղի կունենա (օրը), առավոտյան (ժամը), հանգուցյալի բնակարանից, եւ այլն:

Ինձ թաղելու օրը մե քահանա ըլի մենակ. իմ տանու քահանեն-իմ առչիվը գնացող ու մեկ էլ մե տիրացու, նրան ծառայող: Ուրիշ քահանեները, ուրիշ հոքեվուրականների օյնվի չխնդրիք ու չնիղացնիք:

Ծառայութենի խաչիրու նշաններ վունց բալընեներով, վունց առանց բալշի իսկի չըլի:

Իմ առչիվը գնացող քահանեն ու տիրացուն սուս ու փուս գնան իրանց ճամփեն տանեմեն ինչրի էգեղեցին ու էնդանց ինչրի գերեզմանս, ճամփին վունչիչ շարական ու

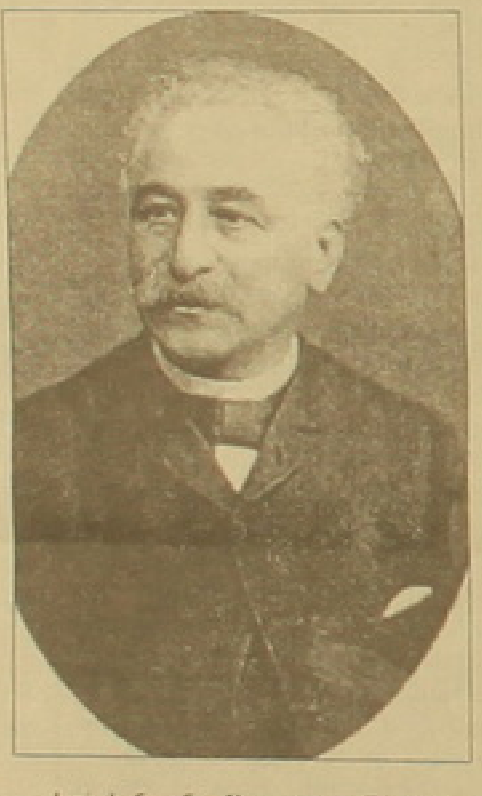

Կուլի նրանց մեչը դուրք Պեպո էլ ռաստ գա, էս խիստ մինձ պատիվ կուլի իմ Պեպոյի համա:

Վիրչը թաղեցեք ինձ, վուրդի էլ գ'ուզիք: Ես գ'ուզեի իմ մոր մոդ, ամա էնդի տիղ չկա. նրա մոդ թաղած

Սաղ բոլոր կանգնած ըլի բացըր պատվանդանի վրա իր հաքուստով, գդակը ծածկած, մե ձեռին Արութինի բարաթը, մեկել ձեռով վրեն գրածն ըլի ցույց տալի նրան, վուր գլխաբաց ու սերթուկով սիվտրես կանգնած է կշտին:

Տակը, պատվանդանի վրա գրած ըլի մենակ էս խոսկիրը

Պեպո

Էս քու կոտրած ձեռով չի՞ս գրի...

Էն արձանն ու պատվանդանը թուջեմեն ըլի ածած ու շինած. վրեն վունչ մե տիղ իմ անումը չիիշիք:

Իմ ցանկութինը էն է մենակ, վուր դիփունի սրտումն ու մտկումը հիդնուհիդը ավելի ու ավելի հաստատվի էն հասկացողութինը թե հաշաուտիլը (ուրացութինը) մինձ անուք բան է մարթու համա ու ով իր պարտկը չի ճանչնա, իր տված խոսկը չի կատարի, իր ձեռք քաշած թուխտը կու ուրանա, նա մարթ չէ, ինչքան գ'ուզե բացըր ըլի կանգնած մարթկերանց մեչ:

Գանք հիմի ասածներու կատարելու վրա:

Պեպոյի արձանը շատ հիռու բան

Մնաց իմ թաղումի կարք ու սարքի կատարիլը, վունցոր գրիլ իմ էսի վերիվը: Սրա համա հատուկ խնդրում եմ իմ «Մշակ» լրագրի հարգելի խմբագրութենին, իմ սրտակից բարեկամներուս, անկիս լուս կնգաս ու վուրթկերանցս աշխատին ճշտութենով գլուխ բերին ասածս ու խնդրածս:

Մնաք բարով:

Մնաս բարով, թանգագին իմ Սոֆի ջան:

Մնաք բարով, թանգագին զավակներս:

Մնաք բարով, սիրելի բարեկամներս:

Մնաք բարով, սիրելի մարթիք, ինչ ասկի, ցեղի ու հավտի էլ ըլիք:

Մնաս բարով, իմ սիրած Թիֆլիզ քաղաք:

Մնաս բարով սիրելի ու պաշտելի ասկ. աստուծ վաթանիդ արժանի անե:

Դիփունիդ սերը սրտումս խուռը թաղած տանում իմ հիդս.

Մնաք բարով:

ԳԱԲՐԻԵԼ ՍՈՒՆԴՈՒԿՅԱՆ-Համմալ

Գ. Սունդուկեանի «Կտակը»

Սունդուկեանի «Կտակը» պաշտօնական թուղթ լինելուց առաջ՝ մի գրական գործ է, արժանի «Պէպօ»-ի անմահ ստեղծողին: Ութսունեւեօթամեայ ծերունի թատերագիրը, գրական փառքից ու կեանքից յագեցած՝ մայր մտնող արեւի հանդարտ ու մտերիմ հայեացքով թողնում է աշխարհը: Մի զարմանալի բարութիւն, մեղմութիւն եւ հանգստութիւն է բուրում այդ փոքրիկ գրուածքից: Պարզութիւնը, որ Սունդուկեանի գործերի գերագոյն յատկութիւնն է, իշխում է նաեւ այս «Կտակի» մէջ, որ վերջինը լինելով նրա երկերից պէտք է դասուի «Պէպօ»-ի կողքին:

Այստեղ խօսում է մի խոշոր տաղանդ, գեղարուեստական մի մեծ կարողութիւն, երկարամեայ կենսական փորձի տէր մի ազնիւ ծերունի, մի հայ եւ մի Թիֆլիսցի, որի վրայից ժամանակը սրբել է բոլոր չորսին եւ անցանը, բիւրեղացրել այն թանկագինն ու անանցը, որ պիտի մնայ յետնորդ սերունդներին Սունդուկեան-մարդուց:

Մի ձգտում է նկատւում այս հմայիչ ծերունու մէջ՝ այս անցաւոր կեանքի վերջին հանդիսաւոր ժամերին չխանգարել կամ նուազագոյն չափերի հասցնել աշխարհային ամէն անխորհուրդ ու սնոտի ձեւականութիւն եւ հեռանալ աշխարհից նոյնքան պարզ ու մտերիմ, որքան նա ապրել ու ստեղծել էր կեանքում:

Ոչ մի աստիճան, որին հասել էր իր ծառայութեան ընթացքում, ոչ մի շքանշան, որ ստացել էր բարձր իշխանութիւնից, ոչ մի շուք, որ տալիս են դիակներին, ոչ մի անտեղի արտայայտութիւն, որ ստանում է վիշտը՝ նա չուզեցաւ, որ խանգարէ մահուան հանդիսաւոր պարզութիւնը: Նա ձգտեց նուազագոյն չափերի հասցնել մինչեւ իսկ ազգային-եկեղեցական ծէսը: Նա ցանկացաւ աշխարհից հեռանալ ինչպէս մի գրական մշակ, մի «Սունդուկեան-Համմալ», յայտնելով մեզ իր ներքին համոզումը, թէ այդ է միայն արժէքաւորն ու գնահատելին համարում իր անցաւոր կեանքում:

Հրաժարուելով աշխարհից, նա հրաժարւում է եւ հեղինակի ունայն փառքից: Նա կտակում է արձան կանգնեցնել ոչ թէ իրան, որ անցաւոր է եւ ահա անցնում է անդարձ, այլ այն գաղափարին, որի յաւերժութեան եւ արժէքին նա հաւատում է անսասան եւ որի մարմնացումն է նա ուզում տեսնել մարդկանց սրտերում եւ «Պէպօ»-ի արձանի մէջ:

Դա պիտի լինի մի արձան, որ մշտական ջատագովութիւն լինի հաւատարմութեան եւ մշտական յանդիմանութիւն՝ ուրացութեան: Հաւատարիմ լինել տուած խօսքին, պարտքը ճանաչել- ահա բարձրագոյն իդէալը, որ կ'ուզէր մարմնացած տեսնել Սունդուկեանը իր ժողովրդի մէջ: Սա նշանակում է բարոյական վերածնութիւն եւ կորովի ժողովուրդ տեսնելու մի տենչ:

Սա նշանակում է ճանաչել ազգի հիմնական արատը եւ նրա դէմ կանգնեցնել պարտքի արձանը. ժողովուրդի մատն ուղղել նրա վարիչ դասերի պարտաքրքի վրայ եւ խարանել հրապարակում նրա ուրացութիւնը: Այս յղացումն ինքնին բաւական է Սունդուկեանի տաղանդն ու հոգին գնահատելու համար:

Ու ես հակուած եմ կարծելու, թէ կտակելով իր գերեզմանի վրայ փորագրել «Գ. Սունդուկեան-Համմալ», մահուան յայտարարութեան մէջ յիշել իր պաշտօնը, գերեզման տանել համմալների եւ կինտօների ուսերին, որ նոյնն է թէ թրքահայ եւ ռուսահայ ժողովրդի ձեռքով, նա ցանկացել է խորհրդանշել իր հաւատարմութիւնը իր ազգին եւ մանաւանդ իր ժողովրդին եւ վերացնելով իր վերապահ մեկուսացումը ժողովրդից, որ ունէր իր պաշտօնի եւ դիրքի բերումով, նրա որդիների ուղեկցութեամբ հասնել վերջին հանգիստը, ինչպէս նրանց արժանիքը բարձրացնելուն նուիրել էր իր ստեղծագործական մեծ տաղանդը՝ քանի կենդանի էր:

Թւում է ինձ, որ նա ցանկացել է մի վերջին անգամ, այս աշխարհից մեկնելիս, բանաստեղծական մի գեղեցիկ խորհրդանիշ դարձնել իր թաղումը, շեշտելով ժողովրդի եւ մտաւորականի հարազատութեան պահանջը, մի արտաքին նշանով ցոյց տալ, թէ ում համար պէտք է գործել եւ որի ձեռքով պէտք է հող դրուել իբր մի թանկագին աւանդ:

Ինչպէս խորհրդաւոր է իր յղացած արձանը եւ իր թաղումը, այնպէս էլ իմաստալից ու խորհրդաւոր են նրա վերջին «մնաս բարեւ»ները: Նա յիշում է ամէնից առաջ իր լծակցին ու սիրածին, իր կեանքի ուղեկցին, յետոյ իր զաւակներին եւ բարեկամներին, ապա բոլոր «սիրելի մարդկանց», ինչ ցեղի, ազգի եւ հաւատի էլ նրանք լինեին. յետոյ իր սիրելի Թիֆլիս քաղաքը եւ վերջն իր ազգին, մաղթելով, որ Աստուած արժանի անի նրան իր վաթանին:

Այս «մնաս բարեւ»ները ցուցադրում են մի ամբողջ աշխարհահայեացք եւ ազգային բնոյթի մի իրական գիծ: Նրա սէրն ու համակրանքը գնալով լայնանում է եւ իր վերջին սահմանները գտնում իր ազգի մէջ: «Կտակը» մի վերջին անգամ ցոյց է տալիս, որ Սունդուկեանը պատկանում էր մեր հասարակական մտքի այն հոսանքին, որի տենչերն ու մտահոգութիւնները վերջանում էին ազգով եւ ազգի համար:

Սունդուկեանը վերջին բարեւով դիմում է «ազգին». նա չի ասում. «մնաս բարեւ, իմ հայրենիք»: Նա գիտէր, որ հայը սեփական հայրենիք չունի: Դրա համար կցում է եւ իր մաղթանքը, որ տենչ է միանգամայն, եւ ցոյց է տալիս այն քաղաքական համոզումները, որ սքանչելի ծերունին ունէր իր հոգու խորքում, «Աստուած վաթանիդ արժանի անէ»... Մի նոր թել եւս, որ կապում է նրան մեր 60-ական թուականների ազգային եւ հայրենասէր ուղղութեան:

Վերջին գիծը, որ շատ ուշագրաւ է այս «Կտակի» մէջ, Սունդուկեանի դիմումն է «սիրելի մարդկանց», ինչ ցեղի, ազգի եւ հաւատի էլ նրանք պատկանեն: Այս դիմումը խորապէս ազգային է եւ անհունապէս թանկագին: Մեր ժողովուրդը իր սրտի խորքում չի ունեցել եւ չունի ոչ մի ատելութիւն դէպի որեւէ ժողովուրդ, մինչեւ իսկ իր հարստահարիչները: Լաւ է թէ վաս այս գիծը, այդ չէ կարեւորն այս վայրկեանին, բայց դա մի յատկորոշ գիծ է եւ չափազանց ազգային: Սա այն գիծն է, որ դասապարտուել է շատունակ իբր «օտարասիրութիւն»: Հայը լաւ մարդն է որոնել ամէն տեղ, «սիրելի մարդը» եւ նրանց հետ է կապուել սրտանց: Մտաւորական դասն ապրել է երբեմն ատելութեան, քէնի եւ ոխի զգացումներ: Բայց ժողովուրդը միշտ բարեացակամ ու համակիր է եղել դէպի ամէն ազգ եւ ժողովուրդ: Եւ այդ համբերատար, լայն ու անկեղծ գիծն է մեր ժողովրդի, որ խօսում է նրա լաւագոյն զաւակներից մէկի սրտում եւ «Կտակի» մէջ:

«Կտակը» մի վերջին վրձին է աւելում Սունդուկեանի հոյակապ նկարին եւ կենդանացնում մեր սրտում մի ճշմարիտ հայ, հաւատարիմ իր ժողովրդի բնաւորութեան լաւագոյն եւ հիմնական գծերին, որոնց գիտակցել է իր հոգում եւ արձանագրել թէ «Կտակի» եւ թէ իր երկերի մէջ:

ՆԻԿՈԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆ,
ՀՈՐԻԶՈՆ, 1913, թիւ 59

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Առաջին խաղում՝ ոչ-ոքի

Եվրոպական երկրների Չեմպիոնների լիգայի առաջին փուլի իր անդրանիկ հանդիպումն անցկացրեց Գյումրիի «Շիրակը»: Նա սեփական խաղադաշտում ընդունեց Բելառուսի անցյալ տարվա չեմպիոն ԲԱՏԷ (Բորիսով) թիմին:

Հանդիպումը տեղի ունեցավ վերափոխման ընթացքում գտնվող քաղաքային մարզադաշտում: Առայժմ թիկնակավոր աթոռներ են տեղադրված միայն արեւմտյան տրիբունայում, բայց արդեն պարզ է, որ վերջնական տեսքը հիանալի է լինելու: Մարզասերները, բազմաթիվ հյուրերը տոնական տրամադրության մեջ էին, բոլորն ակնկալում էին սիրելի թիմի հաղթանակը: Ընդ որում, «Շիրակը» ժամանակավորապես ուժեղացել էր «Զվարթնոցի» երկու խաղացողներով (սա թույլատրվում է ՈՒԵՖԱ-ի կողմից):

Հանդիպումն ընդհանուր առմամբ ընթացավ Հայաստանի չեմպիոնի առավելությամբ: Սակայն ափսոս, որ «Շիրակը» հաղթել չկարողացավ: Խաղի 24-րդ րոպեին հաշիվը բացեցին հյուրերը: ԲԱՏԷ-ի կիսապաշտպան Ալեքսանդր Պիվակովը ձախ եզրից գնդակը հասցեագրեց դաշտի տերերի տուգանային հրապարակում գտնվող Վիտալի Կուտուզովին, որն էլ գրավեց Ռայմոնդ Զաղուրյանի պաշտպանած դարպասը (Զաղուրյանը փոխարինել էր վնասվածք ունեցող հիմնական դարպասապահ Արթուր Հովհաննիսյանին): Հանդիպման 31-րդ րոպեին «Շիրակը» հավասարեցրեց հաշիվը: Անկյունայինի խաղարկումից հետո Հովհաննես Թահմազյանը գլխի գեղեցիկ հարվածով գնդակն ուղարկեց ԲԱՏԷ-ի դարպասը:

Երկրորդ խաղակեսում «Շիրակը» կարող էր առաջ անցնել հաշվի մեջ: Գոլ խփելու հնարավորություններ ունեցան Արթուր Պետրոսյանը, Միեր Ավանեսյանը... Բայց գյումրեցիներին հաճախ խանգարում էր ճշտողականությունը: Որոշ դեպքերում էլ բելառուսներին փրկեց նրանց դարպասապահ Ալեքսանդր Ֆեդորովիչը:

Խաղն ավարտվեց 1-1 հաշվով, եւ ամեն ինչ կվճռվի հուլիսի 19-ին կայանալիք պատասխան խաղում:

Մյուս հանդիպումների արդյունքները.

«Ժալգիրիս» (Լիտվա)-«Բրոնշյո» (Բոսնիա)	4-0
«Սկոնտո» (Լատվիա)-«Շամկիր» (Ադրբեջան)	2-1
ՏՆՍ (Ուելս)-«Լեվադիա» (Էստոնիա)	2-2
«Տիրանա» (Ալբանիա)-«Զիմբրու» (Մոլդովա)	2-3
ՀԱԿԱ (Ֆինլանդիա)-«Լինֆիլդ» (Հս. Իռլանդիա)	1-0
«Բիրկիրկարա» (Մալթա)-«Ռեյկյավիկ» (Իսլանդիա)	1-2
«Կլակսվիկ» (Ֆարեր. կղզ.)-«Ցրվենա Զվեզդա» (Հարավսլ.)	0-3
«Սլոգա» (Մակեդոնիա)-«Շելբուրգ» (Իռլանդիա)	0-1
«Դյուդելանժ» (Լյուքսեմբուրգ)-«Լեւսկի» (Բուլղարիա)	0-4

ՇԱԽՄԱՏ

Երեք առաջատար

Գերմանիայի Դորտմունդ քաղաքում շարունակվում է շախմատային խոշոր փառատոնը: Գլխավոր՝ 19-րդ կարգի գերմրցաշարի վերջին երկու տուրերից հետո էական փոփոխություններ տեղի ունեցան առաջատարների խմբում: Վիճվանաթան Անանդը նախ 5-րդ տուրում հաղթեց Մայքլ Ադամսին, ապա հաջորդ տուրում պարտություն կրեց Վլադիմիր Կրամնիկից: Վերջինս մինչ այդ հաղթել էր նաեւ մարդկանց մրցավեճին խառնված «Ջունիոր-6» համակարգչային ծրագրին (սա մեքենայի առաջին պարտությունն էր): Վստահ ու համաչափ է խաղում մրցաշարի ամենաերիտասարդ մասնակից Պետեր Լեկոն: Վերջին 2 տուրերում նա 1,5 միավոր վաստակեց՝ պարտության մատնելով Եվգենի Բարեեւին եւ ոչ-ոքի խաղալով Ադամսի հետ:

Վեց տուրից հետո աղյուսակը 4-ական միավորով գլխավորում են Կրամնիկը, Անանդը եւ Լեկոն: Նրանցից կես միավորով է ետ մնում Ադամսը: 3-ական միավորով հաջորդ տեղերում են Բարեեւը եւ «Ջունիոր-6»-ը: 2,5-ական միավոր ունեն ՖԻԴԵ-ի վարկածով աշխարհի չեմպիոն Ալեքսանդր Խալիֆմանը եւ փոխչեմպիոն Վլադիմիր Հակոբյանը: Վլադիմիրը 5-րդ եւ 6-րդ տուրերի իր հանդիպումները ոչ-ոքի ավարտեց՝ սկզբում սպիտակ խաղաքարերով մրցելով Խալիֆմանի, ապա սեւերով՝ «Ջունիոր-6»-ի հետ: Մրցաշարային աղյուսակը եզրափակում են երուն Պիկետը եւ Ռոբերտ Հյուբները: Նրանցից առաջինը վաստակել է 2, երկրորդը՝ 1,5 միավոր:

Մրցումների ավարտին երեք տուր է մնացել:

Վերջին տուրից առաջ

Եվրոպայի տղամարդկանց անդրանիկ առաջնությունը մոտեցել է ավարտին: Իտալիայի Սենտ Վինսենտ քաղաքում ընթացող մրցումների մասնակիցներին մնացել է անցկացնել մեկական հանդիպում:

Հաղթանակներ տանելով 9-րդ եւ 10-րդ տուրերում առաջնությունն այժմ միանձնյա գլխավորում է երիտասարդ գրոսմայստեր Ալեքսեյ Ալեքսանդրովը (Բելառուս): Առաջատարը 8 միավոր է վաստակել:

Անհավասար խաղ են ցուցադրում աշխարհամասի առաջնության մեր երկու մասնակիցները: Գրոսմայստեր Աշոտ Անաստասյանը 10 հնարավորից ունի 6 միավոր, միջազգային վարպետ Աշոտ Նադանյանը՝ 5,5: Երկուսն էլ աղյուսակի առաջին կեսում են, սակայն այլեւս չեն կարող հավակնել բարձր տեղերի:

12 փուլից հետո

«Տուր դը Ֆրանս» բազմօրյա հեծանվավազքում, մեկօրյա հանգստից հետո, անցկացվեց 12-րդ փուլը: Մրցումների մասնակիցները հաղթահարեցին Կարպենտրաս եւ Մոն Վենտու բնակավայրերի միջեւ ընկած 149 կմ մրցատարածությունը: Լեռնային դժվարին տեղանքում իրենց լավագույնս դրսեւորեցին երկու հանրահայտ հեծանվորդներ՝ Լենս Արմսթրոնգը (ԱՄՆ) եւ Մարկո Պանտանին (Իտալիա): Նրանք մյուս մրցակիցներից զգալիորեն առաջ անցան ու համարյա միասին հատեցին վերջնագիծը: Փոքրիկ առավելությամբ փուլի հաղթող դարձավ Պանտանին՝ երկրորդ տեղում թողնելով Արմսթրոնգին: Սակայն ընդհանուր հաշվարկով առաջատարը հենց ամերիկացի հեծանվորդն է: Ընդ որում, 12 փուլից հետո Արմսթրոնգն ավելի մեծացրեց իր առավելությունը հետապնդողների նկատմամբ:

Հեծանվավազքի ավարտին 9 փուլ է մնացել:

Լենոքս Լյուիսը եւ Ֆրանսուա Բոտան՝ «Ուեմբլիում»

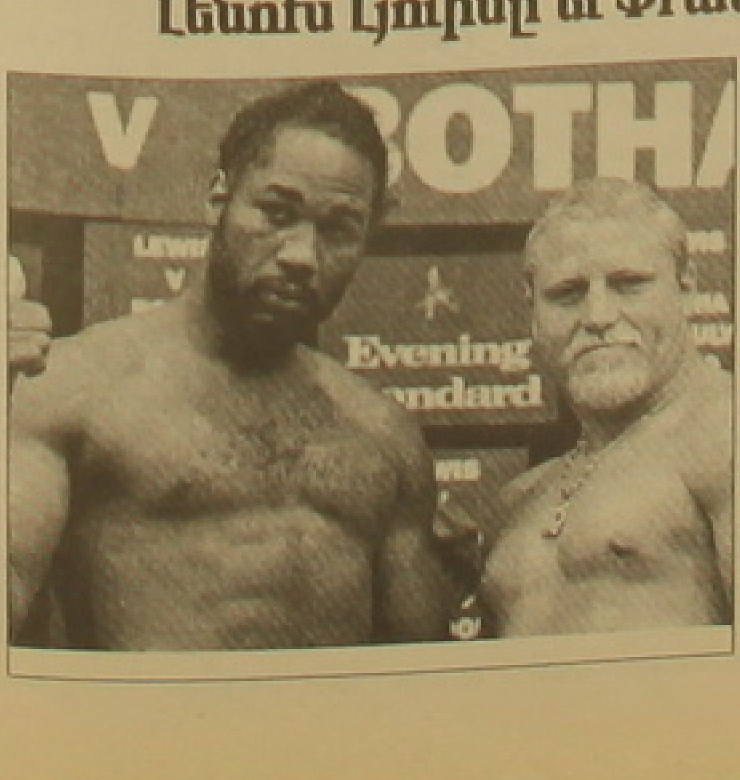

Այսօր Լոնդոնի «Ուեմբլի» մարզադաշտում մենամարտ կանցկացնեն ծանրքաշային պրոֆեսիոնալ բռնցքամարտիկներ Լենոքս Լյուիսը (Անգլիա) եւ Ֆրանսուա Բոտան (Հարավաֆրիկյան Հանրապետություն): 34-ամյա սեւամորթ Լյուիսը աշխարհի չեմպիոնն է WBC-ի եւ IBF-ի վարկածներով, իսկ սպիտակամորթ Բոտան հավակնում է այդ կոչումներին: Լյուիսը, ի տարբերություն այլ պրոֆեսիոնալների, հանդիպումից առաջ մեծաղմուկ հայտարարություններ չի արել: Նա ասել է, որ մրցակիցը փորձառու եւ ուժեղ բռնցքամարտիկ է, բայց ինքը վստահ է, որ կկարողանա հաղթել նրան: Բոտան, ընդհակառակը, համոզված հայտարարել է, որ Լյուիսին նոկաուտի կենթարկի յոթերորդ ռաունդում: Ինչ վերաբերում է մասնագետներին, նրանք ավելի բարձր են գնահատում աշխարհի չեմպիոնի հնարավորությունները: Ավելին, Լյուիսի մենեջեր Փանոս Էլիադեսը համարում է, որ իր սանն այլեւս անելիք չունի բռնցքամարտում, քանի որ աստղերում արժանի մրցակիցներ չկան: Այդուհանդերձ, Էլիադեսն ակնարկել է, որ Լյուիսը դեռ մի քանի մենամարտ կանցկացնի: Մասնավորապես, նոյեմբեր ամսին նախատեսվում է անգլիացու հանդիպումը նորզելանդացի Դեյվիդ Տուայի հետ: Լյուիսի հավանական մրցակիցների թվում նշում են նաեւ սկանդալային Մայք Թայսոնին: Բայց սրանք ապագայի հարցեր են:

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌ

ՃԻՇՏ ԼՈՒԾԵԼՈՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌԸ ԵՎ ԱՌԱՋԻԿԱ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՋԻՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

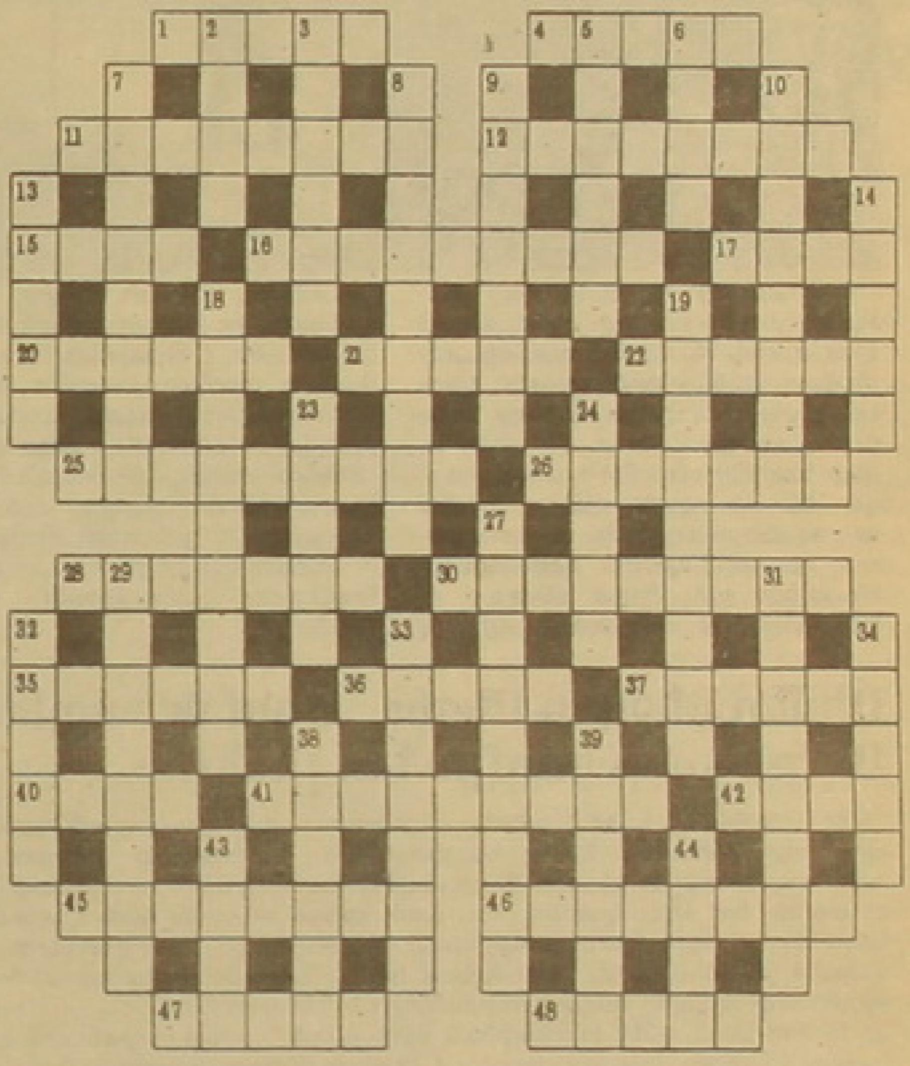

ՈՒՂՂԱՀԱՅԱՑ

2. Բորոդինի օպերան «Իշխան ...»: 3. Հայ բանաստեղծ, պատմաբան, Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության անդամ: 5. «Ռուսանի քարափը» պոեմի հեղինակը: 6. Յուրաքանչյուր համաստեղության ամենապայծառ աստղի անվանումը: 7. Պատմական մարզ Գերմանիայում: 8. Լեռնային համակարգ Եվրոպայի արեւելքում: 9. Հայ մարմնամարզիկ: 10. Եվ կղզի, եւ սերիալի գլխավոր հերոուհի: 13. Ֆրանսիական օծանելիք: 14. Բուդդայական ժայռափոր տաճարներով հայտնի բնակավայր Հնդկաստանում: 18. Տոհմ, որի ցան գտնվելու վայրը հայտնաբերեց Շերլոկ Հոլմսը՝ ըստ Դոյլի: 19. Ամերիկյան ծխախոտի մակնիշ: 23. Սունդուկյանի «Էլի մեկ զոհ» կատակերգության հերոուհիներից: 24. Բնավճարային հարկ: 27. Հիմնական աշխատանքին զուգահեռ մեկ այլ աշխատանք կատարելու գործընթաց: 29. Տիեզերական մարմին: 31. Վերացական, անառարկայական: 32. Փլավի հումք: 33. Աշխատանքի տեսակ, ձեւ: 34. Ապավեն, պաշտպան, հենարան: 38. «Նահապետ» կինոնկարի ռեժիսորը: 39. Բառ, որը հին պարսկերենում բառացի նշանակում էր մարզի պահապան: 43. Երկարակոթ նիզակ: 44. Գալսորսի հերոսը:

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. Միջնադարի հայ մանրանկարիչ: 4. Առաջ մղող, խթան, ներգործող հանգամանք: 11. Նահանգ ԱՄՆ-ում: 12. Հայ դերասան: 15. «Մազեպա» ստեղծագործության հեղինակը: 16. Հայ օպերային երգչուհի, նրան սոխակ են անվանել: 17. ... Լիբկնեխտ: 20. Անձին լիազորություն տվող փաստաթուղթ: 21. «Միջնորդ տեր պապան» երգիծավեպի հեղինակը: 22. Միջնադարյան Իրանում խոշոր զորաբանակի հրամանատար: 25. Բուլղարիայում գտնվող Ստարա Պլանինա լեռների թուրքական անվանումը: 26. 60-70-ական թվականների հայ էստրադային սիրված երգիչ: 28. ... լեզու: 30. Հայի ազգանուն: 35. Գինովցած վիճակ: 36. Երկրաչափական մարմին: 37. Ծխախոտի հույն հայտնի բիզնեսմեն: 40. «Լոտո «...»: 41. Սագլցող մշտադալար դեկորատիվ թուփ, որի պտուղները ուտելի են, տերեւները՝ ներկատու եւ ժողովրդական բժշկության մեջ օգտագործվում են որպես կոկորդի եւ աչքի հիվանդությունների բուժման միջոց: 42. Այս կենդանին պայտանավոր է: 45. «Չորի Միրոն» պատմվածքի հեղինակը: 46. Ուկրաինացի կին գրող: 47. Ռուս սովետական բանաստեղծ, սոց. ռեալիզմի ներկայացուցիչ: 48. Հարինգազգի մանր ձուկ:

Կազմեց Է. Ավետիսյանը

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Հորիզոնական

3. Կակաղու 8. Կրեմլ 9. Ռուբլի 10. Ինկասո 11. Սաղամ 12. Փարպի 13. Ակնարկ 19. Տիկնիկ 20. Անտարկտիդա 21. Վարսակ 25. Հիպոդիտե 27. Ալեգրովա 28. Կաթսա 32. Քարայծ 36. Դելտա 37. Թագավոր 38. Ցինկ 39. Ոսկի 40. Արգելոց

Ուղղահայաց

1. Ակումբ 2. Գերդս 3. Կլիմա 4. Կոկոն 5. Դուստր 6. Լուսանկար 7. Գլիպտիկա 14. Կակուլի 15. Արիստա 16. Կտավ 17. Անգինա 18. Դարպաս 22. Անգղ 23. Ակոս 24. Կվաս 26. Ելույթ 28. Կադր 29. Թալես 30. Ափացի 31. Օրենք 33. Ծաղր 34. Նանե 35. Կոլո

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Սարսափելի շոգ նաեւ Կիպրոսում

Մեր հատուկ թղթակից Ջորջ Տեր-Բարթողը Նիկոսիայից տեղեկացնում է, որ վերջին 15 տարում ամենաբարձր ջերմաստիճանն է արձանագրվել Կիպրոս կղզում՝ Ցելսիուսի 46, ինչը պատճառ է դարձել 7 հոգու մահվան, ավելի քան 100 ուրիշներ հոսպիտալացվել են: Լրատվամիջոցները կղզում ապրող քաղաքացիներին եւ օտարերկրյա զբոսաշրջիկներին զգուշացնում են արեւի տակ երկար մնալուց ու հանձնարարում անպայման գլխարկ եւ սպիտակ հագուստ հագնել: Շոգ եղանակին համապատասխան, երկրում կտրուկ աճել է օդափոխիչների եւ հովացնող սարքերի վաճառքը: Միաժամանակ, կղզու տարբեր շրջաններում բռնկվել են ձիթապտղի այգիները: Հրդեհները մարվել են ոստիկանության ուղղաթիռների, ինչպես նաեւ տեղի բրիտանական զինվորական բազայից եւ անգամ Իսրայելից հասած օդային հրդեհաշեջ ինքնաթիռների օգնությամբ:

Ահմեդ Նեջդեթ Սեզեր. «Մենք մշտապես Ադրբեջանի կողքին ենք լինելու»

ԱՆԿԱՐԱ, 14 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Անատոլու» գործակալության համաձայն, Թուրքիայի նախագահ Ահմեդ Նեջդեթ Սեզերը Ադրբեջանից վերադառնալուց հետո հայտարարել է, թե շատ արդյունավետ հանդիպումներ է անցկացրել Ադրբեջանում: Ըստ նրա, կողմերը հնարավորություն ունեցան համակողմանիորեն քննարկել երկկողմ հարաբերությունների զարգացման տարբերակները: «Մենք վերստին ընդգծեցինք մեր խաղաղական կամքը՝ շարունակել փոխադարձ օգնությունը միջազգային հարաբերություններում: Ես ուզում եմ նշել, որ Ադրբեջանը եւ Թուրքիան ունեն նմանօրինակ մոտեցումներ տարածաշրջանային գործընթացների նկատմամբ», հայտարարել է Սեզերը: Անդրադառնալով ԼՂ հակամարտության խնդրին, Թուրքիայի նախագահը հայտարարել է, թե Թուրքիան պաշտպանում է հակամարտության կարգավորման այնպիսի տարբերակը, որն ընդունելի կլինի Ադրբեջանի ժողովրդի եւ պետության կողմից: «Մենք մշտապես Ադրբեջանի կողքին ենք լինելու: Մենք տեսանք փախստականների, որոնք տարիներով ապրում են դժվարին պայմաններում, եւ մեր օգնությունը նրանց շարունակվելու է», նշել է Թուրքիայի նախագահը:

Հազար կիլոմետրանոց շերթով Ֆրանսիան նշում է Բաստիլի առման օրը

ՓԱՐԻԶ, 14 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հուլիսի 14-ին Ֆրանսիան նշում է Բաստիլի առման օրը: Այդ առթիվ կազմակերպվել է խնջույք, որը կձգվի հազար կիլոմետր ամբողջ երկրով մեկ՝ հյուսիսային Դյունկերկից մինչեւ Պրա դե Մոլլոն իսպանական սահմանը, այն միջօրեականի երկայնքով, ըստ որի հաշվարկվել է մետրի ճիշտ չափը: Կազմակերպիչները հույս ունեն, որ խնջույքի դուրս կգա չորս միլիոն մարդ: Սա հիմնական միջոցառումներից մեկն է Ֆրանսիայում ի պատիվ նոր հազարամյակի մեկնարկի: Հատուկ խնջույքի համար պատրաստված է վառ վանդակավոր սփռոց 650 կիլոմետր երկարությամբ: Մասնակիցները կբերեն իրենց ուտելիքն ու խմիչքը:

«Ազգ»-ի կողմից ավելացնենք, որ երեկ Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանությունը նույնպես շուքով նշեց Բաստիլի առման օրը: Կրկնակ ընդունելություններ տեղի ունեցան, որոնցից մեկին ներկա գտնվեց նաեւ ՀՀ նախագահը:

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

«Գերմանիա-Հայաստան երկխոսություն»

Հեղինակ՝ գերմանահայ ֆոտոլրագրող

ՕՆՆԻԿ ԳՈՒՅՈՒՄՋՅԱՆ

Կազմակերպությամբ՝

«Ազգ» օրաթերթի

Ցուցահանդեսի բացումը՝

Հուլիսի 20-ին, ժամը 13:00-ին, Թեքեյան կենտրոնի (Խանջյան 50) ցուցասրահում: Ցուցահանդեսը կշարունակվի նաեւ հուլիսի 21-ին, ուրբաթ օրը, ժամը 11:00-18:00:

Մուտքն ազատ է:

UMCOR

ԱՄՔՈՐ Ամերիկյան կազմակերպությունը հայտարարում է անարատ կաթի փոշու վաճառք, նոր իջեցված գներով: Վաճառքի գինը կազմում է 390 դրամ մեկ կիլոգրամի համար: Բոլոր փոքրածավալ ձեռներեցները, կաթ վերամշակող հաստատությունները, որոնք հետաքրքրված են առաջարկով, կարող են դիմել **ԱՄՔՈՐ**-ի գրասենյակ հետեւյալ հասցեով՝

Երեւան, Կարապետ Ուլնեցու 16, կամ զանգահարել 24-81-41, 28-29-77 հեռախոսահամարներով:

Շտապեք, եւ դուք կշահեք:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

15 հուլիս

9.00 Հայլուր
9.20 Հիթ շքերթ
9.50 Սեզամ. բացվիր
10.20 Մամուլի կրպակ
10.30 Մարզաշխարհ
11.00 Փաստագրական կինոնկար «Աղուր. ճամփորդություն կաղում»
11.40 Գ/Ֆ «Սեւ գոտիներով հրեշտակները»
13.00 Ջազի վարպետները
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմ «Գայլը եւ Կարմիր գլխարկը»
17.50 Հող եւ ջուր
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 Լեւոն Բլբուլյանը 7 պատասխաններում
19.00 Խորան լույս
19.10 «Համով լոտո»
(Նույն ժամին արբանյակային հեռարձակմամբ
19.10 Ռուբիկոն+)
20.00 Կարծիք
20.25 Կամուրջ
21.00 Հայլուր
21.40 Զինուժ
22.10 Բոհեմ
22.45 Շաբաթօրյա ճեպընթաց
23.50 Հայլուր
00.10 Գ/Ֆ «Ո՞ւր են տանում երազանքները»

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

10.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
12.00 Սերիալ «Երիտասարդ Ռուսաստանը»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Կոբրա»
19.10 Հեռուստաֆուտբոլ
19.35 Համերգ
20.00 Լուրեր
20.35 «Թիվ 1»
21.05 Համերգ
21.30 Վավ. ֆիլմ «Մումիաների գաղտնիքը»
22.30 «Պահմտոցի»
22.50 Գ/Ֆ «Թռիչք կկվի բնի վրայով»

11. Շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30, 15.15 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Գ/Ֆ «Անորսալի վրիժառուները»
15.00 Հրապարակ
16.00 Աներեւակայելին իրականության մեջ
16.30 Գ/Ֆ «Անորսալիների նոր արկածները»
18.00 Համերգ
18.30 Հմայիլ
19.05 Չոջիկ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Մամուլի խոսնակ
20.10 Գիսաստղեր
20.30 Հետագիծ
22.10 Համերգ. Գառնի-2000
23.15 Ոստիկան
00.35 Ակնթարթ
24.00 Շաբաթ իրիկուն ժամ 12-ին
0.30 Գ/Ֆ «Կյանքի ուղի»
(Սուրհանդակ)

9.00 Նորություններ
9.10 Հոգեւոր հովվի խոսքը. Միտրոպոլիտ Կիրիլ
9.25 Սերիալ. «Կապտոյի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
10.15 Նվագիր, հարմոն սիրելի
10.45 «Երալաշ»
11.00, 16.00 Նորություններ
16.10 Գ/Ֆ «Նավապետ Բլադի ոդիսականը» (1-ին սերիա)
17.20 Յոթերորդ զգայարան
18.05 Գլուխկոտրուկ
19.00 Նորություններ
19.15 Կանացի պատմություններ
19.45 «Երալաշ»
20.00 «Երազների լուսանկարիչը». Վ. Լեոնտեւ
22.00 Ս. Դորենկոյի հեղինակային ծրագիրը
22.55 Գ/Ֆ «Խնամակալը» (դերերում Ա. Զբրուեւ, Գ. Վիցին, 1970 թ.)
00.35 Գ/Ֆ «...Եվ արդարադատություն բոլորի համար» (դերերում Ա. Պաչինո, Ջ. Ուորդեն, Ջ. Ֆորսայթ, ԱՄՆ, 1975 թ.)

РТР

9.00 Մուլտֆիլմ «Եղբայր նապաստակը եւ եղբայր աղվեսը»
9.10 Կինոնկար երեխաների համար «Միջօրեական» (Ֆրանսիա)
10.30 РТР-ի փոստը
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.45 «Հարյուրը մեկին»
12.35 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
13.05 Սերիալ «Ընկերները-2»
13.35 Ոսկե բանալի
14.00, 21.00 Լուրեր
14.20 «Կ-2»-ը ներկայացնում է
15.15 Ցերեկային սեանս. Գ/Ֆ «Հավատարիմ ընկերները»
17.05 Մուլտսերիալ «Թոմ ու Ջերին»
17.15 Երկիր մոլորակ
18.10 «Երեկոներ Պոլիտեխնիկում». Յուրի Շեւչուկ
19.05 Իմ ընտանիքը
20.05 Երկու ռոյալ
21.45 «Անշլագ» եւ ընկ.
22.50 Կինոյի ժամ. Սերգեյ Բոդրով-կրտսերը, Վիկտոր Բուխոռուկովը. «Եղբայրը» ֆիլմում
00.45 Վերջին սեանս. Գ/Ֆ «Այդպես մնա, էմանուել» ֆիլմում (Անգլիա)
02.20 «Ֆորմուլա-1» կարգի ավտոմրցարշավի աշխարհի առաջնություն

16 հուլիս

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.45 Շախմատ 64
12.00 Զինուժ
12.35 Մուլտսերիալ «Թշվառները» (14,15-րդ սերիաներ)
13.30 Մարդը եւ բնությունը
14.00 Փաստագրական շարք «Մնաս բարով, XX դար. 1938 թ.»
15.00 «Լեգո» հեռուստամրցույթ
15.20 Մեր փոքրիկը մեծանում է
16.00 Պառնաս
16.30 Գ/Ֆ «Անցյալն առեւանգողները»
18.00 Հայորդաց տներ
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 «Կապիտալ»
19.00 Փաստագրական կինոնկար «Վան Գոգ. կեղծված նկարները»
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 Ինչ կա-չկա
21.00 Կիրակնօրյա «Հայլուր»
21.40 Մանրամասներ
21.55 8 1/2. Գ/Ֆ «Կրկին այրվածները»

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

10.00 Սերիալ «Երիտասարդ Ռուսաստանը»
11.05 «Պահմտոցի»
11.30 Հնդկական կինոյի ժամ. գեղ.ֆիլմ «Ամբողջ սրտով»
18.00 Լիամետրաժ մուլտֆիլմ «Միկի. մի անգամ Սուրբծննդյան օրը»
19.10 «Civilis»
19.40 Համերգ
20.00 «Միասին+» (ՄԻՐ)
20.30 «Ներշնչանք». Ալբերտ Հակոբյան
21.00 Դասական ընտրանի
21.30 Գործարար Հայաստան
22.00 Ջազ
22.30 «Ոգնի» լոտո
23.30 Գ/Ֆ «Թուբսի»

11.05 Շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Համերգ. Գառնի-2000
14.45 Գանձերի կղզին (6-րդ մաս)
15.00 Հրապարակ
15.15 Ի դեպ
15.40 Հետագիծ (կրկնություն)
16.30 Մեյ-դեյ
17.00 Գ/Ֆ «Ռաբին Յակոբի արկածները»
18.30 Ոստիկան
18.45 Կ/Ֆ «Ոսկե գլիկ»
19.45 Օլյայի օրագիրը
20.00 Անուշադրության կենտրոն
23.00 Յոթ քար
23.35 Գ/Ֆ «Նրա խաղը»

9.00 Նորություններ
9.10 Ծառայում եմ Ռուսաստանին
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «Ալադին»
10.10 Վաղորդյան աստղ
11.00 Նորություններ
11.10 Կռիլովի «Անլուրջ նոթերը»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.05 Սերիալ «Ալֆ»
12.35 Առողջություն
13.05 ԳՖ/ «Սեր ի՞նչ ժամանակն է»
15.00 Ճանապարհորդների ակումբ
15.40 Մի գլուխգործոցի պատմություն
16.00 Նորություններ
16.10 Գ/Ֆ «Նավապետ Բլադի ոդիսականը» (2-րդ սերիա)
17.30 Դիսնեյ-ակումբ «101 դալմատին»
18.00 Դիսնեյ-ակումբ «Վինի Թուխի նոր արկածները»
18.20 Նշանավոր մարդկանց կյանքը. Ա. Մարեսեւ
19. 00 Նորություններ
19.15 Մեծ ծիծաղի համայնապատկեր
19.55 «Երալաշ»
20.15 Գ/Ֆ «Մոսկովյան արձակուրդներ» (դերերում Ն. Սելեզնյովա, Օ. Տաբակով, 1995 թ.)
22.00 Ժամանակ
23.00 Վ/Ֆ «Թագուհու քայլը» (դերերում Ք. Լամբեր, Դ. Լեյն, Թ. Մերիք, ԱՄՆ-Գերմանիա, 1992 թ.)
01.05 Ֆուտբոլի ժամանակը

РТР

9.00 Մուլտֆիլմ «Լոտոսական կրքեր»
9.20 «Հայրիկը, մայրիկը, ես սպորտային ընտանիք ենք»
10.20 Մանկան շուրթերով
10.50 Բարի լույս, երկիր
11.30 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.30 «Քաղաքիկ»
13.00 Ռուսական լոտո
13.40 Մուլտծրագիր
14.00 Լուրեր
14.20 Լյուդմիլա Գուրչենկոն, Միխայիլ Ժարովը, Ֆայինա Ռանեւսկայան «Կիթառով աղջիկը» ֆիլմում
16.00 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
16.55 «Ֆորմուլա-1» կարգի ավտոմրցարշավի աշխարհի առաջնություն
19.00 «Միջազգային համայնապատկեր» Ալեքսանդր Գուրնովի հետ
19.30 «Ռոսիա» կինոթատրոն. Լյուդմիլա Չուրսինան, Վյաչեսլավ Շալեւիչը «Ոչ երիտասարդ մարդու սերը» ֆիլմում
21.00 Հայելի
22.00 Կինոյի ժամ. Սերգեյ Յուրսկին, Վլադիմիր Վինոկուրը «Ատրճանակ խլացուցիչ» ֆիլմում
23.40 Վերջին սեանս. Քեւին Քոստները, Դենիս Քուեյդը «Անսանձ Ռեյնջեր Վայթ Էրպը» (ԱՄՆ)

17 հուլիս

9.00 Հեռուստասերիալ «Թիկնապահները»
10.00 Կիրակնօրյա «Հայլուր»
10.35 Հայաստանի կամերային նվագախումբը Արաբական էմիրություններում
11.00 Գ/Ֆ «Էդ Վուդ»
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտսերիալ «Թշվառները» (15-րդ սերիա)
17.45 Իմ տունը
18.00 Հեռուստասերիալ «Թիկնապահները»
19.00 Հենց այնպես
19.15 Շրջադարձ
19.45 Ժողովրդական երգեր
20.00 Ձեռագիր
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Հեռուստակատալոգ
21.50 Չինական հրաշք
22.15 Կուլիսների ետեւում
22.35 Փաստագրական շարք «Մնաս բարով, XX դար. 1939 թ.»
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

9.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
10.30 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Կոբրա»
19.00 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
20.00 Լուրեր
20.35 Ռ. Սավիսակայանի «Հարցեր» հեղինակային ծրագիրը
21.20 Օրը
22.25 «1-02» լրատու
22.30 Գ/Ֆ «Ստենդալյան սինդրոմ»
(24.00 Լուրեր)

19.05 Չոջիկ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Ավեստա
20.30 Անթեղ
22.05 Գ/Ֆ «Սիրային կենսահյութ»
0.35 Ակնթարթ
0.40 Գ/Ֆ «Ճիչ»
(Սուրհանդակ)

Պրոֆիլակտիկա
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Ջոնի Քվեստի անհավանական արկածները»
16.45 Աստղային ժամ
17.10 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
17.45 Համով պատմություններ
17.55 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
19.00 Նորություններ
19.30 Կալամբուր
20.10 Գ/Ֆ «Ամառային երազներ» (դերերում Ն. Տրոֆիմով, Ն. Ֆատեեւա, Լ. Գուրչենկո, 1972 թ.)
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Սերիալ «Գաղտնի նյութեր»
23.40 «Հայացք»
00.25 Դետեկտիվ «Մայք Համմեր»
01.25 Նորություններ
01.40 «Պառանորմալ երեւույթներ. Փակ դոսյե»

РТР

17.00 Մուլտֆիլմ «Հարյուր կոճակ»
17.05 Երկու ռոյալ
18.00, 21.00 Լուրեր
18.30 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
19.20 Սերիալ «Մարգո թագուհին»
20.20 Վինո-շոու-կուր
21.45 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
23.35 Գեորգի Մարտինյուկը, Լեոնիդ Կանեւսկին, Էլզա Լեժդեյը «Հետաքննությունը վարում են գիտակները» սերիալում
01.20 Ֆուտբոլ+TV
02.05 Հերթապահ բաժանմունք

@rminco Global Telecommunications

ԻՆՏԵՐՆԵՏ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1295 Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 14. 07. 2000 Գինը՝ 100 դրամ